Ազգ
Azg
24 ՆՈՅԵՄԲԵՐ 2005 ՀԻՆԳՇԱԲԹԻ 213 (3379)

Սովից եւ թերասնումից տարեկան 6 մլն երեխա է մահանում

ՄԱԿ-ի պարենի եւ գյուղատնտեսության կազմակերպության վերջին զեկուցագրում նշվում է, որ աշխարհում ամեն տարի 6 մլն երեխա է մահանում սովից եւ թերասնումից: Կազմակերպության 1996 թ. գագաթաժողովում որոշվել էր մինչեւ 2015 թ. կիսով չափ նվազեցնել սովյալների թիվը: Սակայն նոր զեկուցագրում կազմակերպության գլխավոր տնօրեն Ժակ Դիուֆը պնդում է, որ առաջնորդված խնդիրը, ամենայն հավանականությամբ, հնարավոր չի լինի լուծել:

Փաստաթղթում նշվում է, որ մանուկների մահացության գլխավոր պատճառներից են լուծը, դողէրոցքը եւ թոքերի բորբոքումը: Բայց հիվանդ երեխաներն ապաքինման ավելի մեծ հնարավորություններ կունենային, եթե բնականոն սնվեին:

Կազմակերպության տվյալների համաձայն, 2000-2002 թթ. աշխարհում մեծական թերասնումից տառապել է 852 մլն մարդ: Ընդ որում Աֆրիկայի հասարակածային շրջաններում վերջին 10 տարում սովյալների թիվը 170,4 միլիոնից հասել է 203,5 միլիոնի: BBC-ն նշում է, որ նման պայմաններում նոր զարգացող երկրներում չեն կատարվի ՄԱԿ-ի նաեւ կրթական եւ առողջապահական ծրագրերը:

Շառլը մտահոգ է յուրայիններով

Հարցազրույց Շառլ Ազնավուրի հետ

«Օգտվելով մայիս ամսվա վերջում Հայաստան կատարած իր այցելությունից, Շառլ Ազնավուրը այցելեց նաեւ իր հոր՝ Միշա Ազնավուրյանի տուն՝ Ջավախք, Վրաստան: Այս երկրում ապրող հայերի վիճակը ցնցեց նրան»: Այս տողերը որպես ենթավերնագիր կցված են Փարիզում լույս տեսնող «Nouvelles d'Armenie» (Հայաստանի նորություններ) ամսագրի 2005 թ. նոյեմբերի համարում հրատարակված հարցազրույցին, որն աշխարհահռչակ երգչի հետ վարել է ամսագրի խմբագիր Արա Թորանյանը: Ընդարձակ հարցազրույցի այս հատվածը թարգմանել եւ խմբագրությանս է տրամադրել Ալեք Ենիգոմշյանը: Ինչպես կտեսնի ընթերցողը, մեծանուն երգիչը, որ Վրաստանում նախագահ Սաակաշվիլու հյուրն էր, բառեր չի խնայում Վրաստանում եւ հատկապես Ջավախքում տվյալ վիճակը ներկայացնելիս: Դա բացասական կարծիք է մի երկրի մասին, որի խորհրդարանի նախագահը հենց երեկ հերթական հավակնոտ ելույթն է ունեցել եւ հերթական անգամ վիրավորել Հայաստանին: (Տե՛ս կողքի սյունակը):

Տես էջ 2

ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԽՈՐՀՐԴԱԺՈՂՈՎՈՒՄ

Բուրջանաձեն անվայել է արտահայտվում Հայաստանի հասցեին

Վրաստանի խորհրդարանի նախագահը երեկ Թբիլիսիում անվայել է արտահայտվել Հայաստանի հասցեին: Ելույթ ունենալով Թբիլիսիում ընթացող միջազգային խորհրդաժողովում, Բուրջանաձեն, ըստ «Ռեգնումի», ասել է, որ իր երկրին չպետք է «պատժել» այն բանի համար, որ տարածաշրջանի երկրները դեռեւս չեն կարողանում բավարարել եվրոպական չափանիշներին:

«Հարավային Կովկասի պետություններից ժամանակին Վրաստանն է անդամակցել Եվրախորհրդին, ապա այնտեղ ընդունեցին Հայաստանին եւ Ադրբեջանին: Այդպես պետք է լինի նաեւ ՆԱՏՕ-ի եւ Եվրամիության դեպքում: Վրաստանը չի պահանջում իր նկատմամբ արտոնյալ պայմաններ, բայց պետք չէ մեզ «պատժել» նրա համար, որ տարածաշրջանի մյուս երկրները դեռեւս չեն համապատասխանում եվրոպական չափանիշներին», ասել է նա:

Նկատենք, որ սա վերջին շրջանում վրաց բարձրաստիճան պաշտոնյաների կողմից Հայաստանի հասցեին արվող առաջին անվայելուչ հայտարարությունը չէ: Օգոստոսին, այն ժամանակ Վրաստանի գործող արտգործնախարար Սալոմե Զուրաբիշվիլին հրապարակավ հայտարարել էր, որ Վրաստանը թույլ չի տա Հայաստանին, որպեսզի երրորդ երկրների, այդ թվում Մ. Նահանգների վրա ճնշում բանեցնելով փորձի խոչընդոտել Կարս-Ախալքալաք երկաթգծի կառուցմանը: Հետեւեց Վարդան Օսկանյանի բավականաչափ խիստ արձագանքը. «Վրաստանը բարոյական իրավունք չունի մասնակիցը դառնալու Հայաստանը մեկուսացնող նոր երկաթգծի կառուցմանը»:

Հայաստանի իշխանությունները պարտավոր են համապատասխան արձագանք տալ Վրաստանին եւ խորհրդարանի նախագահ Նինո Բուրջանաձեին:

Երեկ, ի դեպ, հարեւան երկու երկրների՝ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի հասցեին ոչ կոռեկտ արտահայտություն է թույլ տվել նաեւ Վրաստանի արտգործնախարար Գելա Բեժուաշվիլին: «Մենք պետք է ժողովրդավարության զարգացման առումով օրինակ դառնանք ողջ տարածաշրջանի համար», ասել է նա: Առնվազն զարմանալի է, որ մինչեւ վերջերս արժանիորեն «չկայացած պետության» պիտակը կրող եւ լայն հաշվով դեռեւս չկայացած երկրի բարձրաստիճան պաշտոնյաները նման ոգով են արտահայտվում իրենց հարեւանների մասին:

Թ. Հ.

Շիրակը համբուրում է Մերկելի ձեռքը

Իսկ Շրյոդերը շնորհավորում եւ ծաղկեփունջ է նվիրում

Գերմանիայի պատմության մեջ առաջին կին կանցլեր Անգելա Մերկելը երեկ սկսել է եվրոպական շրջագայությունը՝ առաջինն այցելելով Փարիզ: Ելիսեյան պալատում նրան ընդունել է Ժակ Շիրակը: Ֆրանսիայի նախագահի հետ բանակցություններից հետո Մերկելն ուղեւորվելու է Բրյուսել՝ ՆԱՏՕ, Եվրամիություն եւ Եվրախորհրդարան, այսօր երեկոյան՝ Լոնդոն:

Նախկին երդմնակալությունը, Մերկելին շնորհավորել է նախկին կանցլեր Գերհարդ Շրյոդերը, իսկ պաշտոնավարությունն ստանձնելուց հետո, առաջին տիկնոջը նվիրել ծաղկեփունջ: Փոխարենը Մերկելը Շրյոդերին լայն ժպտացել է: Այս վերջին երկու նախադասությունը կարող է ուսուցողական լինել շատ ու շատ երկրների, այդ թվում Հայաստանի նախագահի համար, թե ինչպես է պետք ստանձնել եւ փոխանցել իշխանական աթոռը:

Մարտակերտի վերականգնման համար արդեն հանգանակվել է մոտ 1,5 մլն դոլար

«Հեռուստամարաթոն-2005»-ն այսօր

Նոյեմբերի 16-ից մինչեւ երեկ ԼՂՀ Մարտակերտի շրջանի վերականգնման, զարգացման եւ վերաբնակեցման նպատակով հանգանակվել է շուրջ 1,5 մլն ամերիկյան դոլար: Այս մասին **«Ազգը»** տեղեկացավ «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գրասենյակից: Մասնավորապես նոյեմբերի 16-18-ը Հայաստանում կայացած հեռախոսամարաթոնի ընթացքում հավաքվել է 27 մլն դրամ: Լեռնային Ղարաբաղում անցնող մեկ շաբաթում հանգանակվել է 95 մլն դրամ: Ամենախոշոր գումարն, ինչպես եւ սպասվում էր, հավաքվել է եվրոպական հեռախոսամարաթոնի ընթացքում՝ մոտ 1 մլն եվրո:

Այսօր Լոս Անջելեսում տեղի կունենա հերթական հեռուստամարաթոնը, որի ընթացքում հանգանակված գումարներն ուղղվելու են Մարտակերտի շրջանի վերականգնմանը: «Հեռուստամարաթոն-2005»-ին մասնակցելու նպատակով Մ. Նահանգներում են Լեռնային Ղարաբաղի նախագահն ու խորհրդարանի նախագահը, Հայաստանի արտգործնախարար Վարդան Օսկանյանն ու «Հայաստան» համահայկական հիմնադրամի գործադիր տնօրեն Նաիրա Մելքումյանը:

Թռչնագրիպի պատճառով Վոլգայի գետաբերանում կարանտին է հայտարարված

Վերջին օրերին Վոլգայի գետաբերանում 250-ից ավելի գորշ կարապներ են սատկել: Այդ պատճառով գետաբերանը հայտարարված է կարանտինային գոտի: Անցկացված տարրալուծումները ցույց են տալիս, որ կարապները սատկել են հենց թռչնագրիպից: Այդ մասին հայտարարել է Աստրախանի մարզի գլխավոր սանիտարական բժիշկ Ալեքսանդր Վասիլեւը: BBC-ն հաղորդում է, որ տարածաշրջանի բոլոր թռչնաֆաբրիկաները փոխադրվել են աշխատանքի փակ ռեժիմի: Առանձնահատուկ վերահսկողության տակ է առնված Կոհլասկոյե-Բարազինսկոյե հատվածը, որտեղ թռչունների անկումը շարունակվում է: Վոլգայի գետաբերանում ներկայումս կուտակված են բազմաթիվ թռչուններ: ԻՏԱՌ-ՏԱՍՍ գործակալության տվյալներով, Աստրախանի մարզում թռչնագրիպով մարդկանց վարակման դեպքեր չեն արձանագրվել:

Պ. Ռ.

Դեկտեմբերին 12 ռուս նավաստիները վերջնականապես կազատվեն աֆրիկյան գերությունից

Արա Աբրահամյանը Լագոսում հանդիպել է Նիգերիայի նախագահի հետ

Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի նախագահ Արա Աբրահամյանը վերջերս Լագոսում հանդիպել է Նիգերիայի նախագահի հետ՝ 2003 թ.-ից այդ երկրում բանտարկված 12 ռուս նավաստիներին վերջնականապես Ռուսաստան վերադարձնելու առաքելությամբ: Աբրահամյանն «Ազգի» հետ զրույցում ասաց, որ «հարցը 99 տոկոսով լուծված է», եւ ամենաուշը մինչեւ դեկտեմբերի 15-ը նավաստիները կլինեն Մոսկվայում:

«Ես վերջերս եղա Նիգերիայում, հանդիպեցի այդ երկրի նախագահի, բարձրաստիճան այլ պաշտոնյաների հետ: Ձեռք է բերվել շատ հստակ պայմանավորվածություն: Նավաստիներին բանտից ազատել ենք, նրանք գտնվում են Լագոսում՝ Ռուսաստանի դեսպանատանը: Նրանց առողջական վիճակը շատ լավ է: Իմ վարձած նոր դատապաշտպանները զբաղվում են նավաստիներին հայրենիք վերադարձնելու հարցով», ասաց Աբրահամյանը:

Հիշեցնենք, որ ռուս նավաստիներն աֆրիկյան այս երկրում ձերբակալվել էին մաքսանենգության կասկածանքով, ավելի քան մեկ տարի պահվել տխրահռչակ «Կիրի-կիրի» բանտում: Համաշխարհային հայկական կոնգրեսի նախագահի միջամտությամբ Նիգերիայի իշխանությունները նավաստիների դատավարությունից հետո նրանց ազատ էին արձակել, սակայն իրավաբանական որոշ ձեւակերպումների պատճառով 12 ռուսները շարունակում էին մնալ ռուսական դեսպանատանը: Ըստ ռուսական մամուլի հրապարակումների, հավանական է, որ 12 ռուս նավաստիները փոխանակվեն Ռուսաստանի գաղութներում թմրանյութերի վաճառքի մեղադրանքով բանտարկված 28 նիգերիացիների հետ:

Օգոստոսին «Իզվեստիան» գրել էր, որ ռուս նավաստիներն ազատվում են Արա Աբրահամյանի շնորհիվ: «Ես արդեն աֆրիկյան երկրների ղեկավարների հետ բանակցելու լավ փորձ ունեմ: Վերջերս զբաղված էի 6 հայ օդաչուներին Հասարակածային Գվինեայի բանտից ազատելու բանակցություններով: Նավաստիներին օգնելու խնդրանքով ինձ դիմել էին Պեսդումայի պատգամավորներն ու Ռուսաստանի ԱԳՆ-ն: Որպես Յունեսկոյի բարի կամքի դեսպան ես դիմեցի Նիգերիայի նախագահին՝ խնդրելով գթություն ցուցաբերել նավաստիների նկատմամբ եւ ազատ արձակել, եթե նույնիսկ դատարանը նրանց մեղավոր ճանաչի», ասել էր Աբրահամյանն «Իզվեստիային»:

Թ. Հ.

Հեռուստաընկերությունները քարոզում են «այո», իսկ թերթերը մնում են բեւեռացված

«Խոսքի ազատության պաշտպանության կոմիտեի» նախագահ **Աշոտ Մելիքյանի** գնահատմամբ, սահմանադրական բարեփոխումները լրատվամիջոցներում առավելապես ներկայացվում են դրական, գերիշխում է «այո»-ի քարոզը: «Լրատվական դաշտի մասին խոսելիս պետք է ընդգծենք, որ ոչ «այո»-ն, ոչ էլ «ոչ»-ը չեն հիմնավորվում այնպես, որպեսզի ընտրազանգվածը կարողանա գիտակցված ընտրություն կատարել: Իրականում տեղի է ունենում իշխանություն-ընդդիմություն հակամարտություն. իշխանությունը պահանջում է «այո» քարոզել, ընդդիմությունը՝ «ոչ», իսկ հիմա արդեն բոյկոտի մասին է խոսում: Կարծում եմ, որ մեր ընտրազանգվածը կողմնորոշված չէ», ասաց նա ժուռնալիստների միությունում Երեւանի մամուլի անցկացրած դիտարկումների երկրորդ փուլը երեկ ամփոփելուց հետո:

Առաջին փուլի՝ նոյեմբերի 5-25-ի արդյունքները ներկայացվել էին անցած շաբաթ, որը եւ թույլ տվեց երկրորդ փուլը՝ նոյեմբերի 13-19, ամփոփել համեմատություններ անցկացնելով: Ընդհանուր պատկերն այն է, որ հեռարձակող լրատվամիջոցներին առ այսօր չի հաջողվել սահմանադրական բարեփոխումները հավասարակշիռ լուսաբանել, այս առումով թերթերն ավելի առաջ են անցել, քանի որ դրանցում չեզոքությունը գերակշռող է, եւ եզրահանգումներ անելու իրավունքը տրված է ընթերցողին:

Այս փուլում եւս ուսումնասիրվել են Հայաստանում մեծ ծածկույթ ունեցող Հ1, ԱԼՄ, Հ2, «Արմենիա» հեռուստաընկերությունները, իսկ տպագիր մամուլից՝ «Հայաստանի Հանրապետություն», «Ռեսպուբլիկա Արմենիա», «Գոլոս Արմենիի», «Առավոտ», «**Ազգ**», «Հայոց աշխարհ», «Հայկական ժամանակ» օրաթերթերը:

Առաջին փուլի համեմատ Հ1-ում առանձին փոփոխություններ չեն կատարվել, օրինակ, «Հայլուր» լրատվական ծրագրում սահմանադրական բարեփոխումների վերաբերյալ 34 նյութերից 14-ը դրական են, 2-ը՝ բացասական, 18-ը՝ չեզոք:

«360 աստիճան» հաղորդաշարի 2 նյութերից մեկը դրական է եղել, մյուսը՝ չեզոք: Առաջին փուլում չեզոք մեկնաբանություններով աչքի ընկած Արթուր Բախտամյանի «5-րդ անիվ» հաղորդումն այս փուլում բարեփոխումները ներկայացրել է դրական լույսի տակ, իսկ Արամ Հարությունյանի «Խաչմերուկ» հաղորդաշարի 3 նյութերից 1-ը դրական է եղել, 2-ը՝ բացասական:

Հ2 հեռուստատեսության սահմանադրական բարեփոխումներին անդրադարձող նյութերը դրական մեկնաբանություններով գերազանցել են Հ1-ին: «Լրաբեր» ծրագրի 40 նյութերից 26-ը դրական են եղել, 2-ը բացասական, 12-ը՝ չեզոք: Դիտարկվող թեմայի վերաբերյալ «Կիրակնօրյա լրաբերի» 2 նյութերից մեկը դրական է եղել, մյուսը՝ չեզոք, իսկ Արամ Սաֆարյանի «Խոսքի իրավունք» հաղորդումը, որտեղ իրենց տեսակետներն են արտահայտել ԱԺ փոխնախագահներ Տիգրան Թորոսյանն ու Վահան Հովհաննիսյանը, ամբողջությամբ դրական է եղել: «Չորրորդ ստիպիայի» հեռարձակած 4 հաղորդումներում նույնպես միմիայն դրական կարծիքներ են հնչել:

ԱԼՄ հեռուստատեսության «Ortegor» լրատվական ծրագրի սահմանադրական բարեփոխումներին անդրյալ հրապարակված 46 նյութերից 19-ը դրական են եղել, 27-ը՝ չեզոք: «Հայկական ժամանակ» օրաթերթում դարձյալ գերակշռել են բացասական նյութերը՝ 47-ից դրական են եղել միայն 2-ը, բացասական՝ 25-ը, չեզոք՝ 20-ը: «Առավոտն» այս փուլում աչքի է ընկել համեմատաբար չեզոք հրապարակումներով՝ 61 նյութերից 2-ը դրական են եղել, 15-ը՝ բացասական, 44-ը՝ չեզոք:

Սահմանադրական բարեփոխումների վերաբերյալ նյութերն «**Ազգում**» դարձյալ սակավաթիվ են եղել՝ 12 նյութերից դրական են եղել 2-ը, բացասական՝ 1-ը, չեզոք՝ 9-ը: «Հայոց աշխարհ» օրաթերթի 51 հրապարակումներից 25-ը դրական են եղել, 11-ը՝ չեզոք: Տիգրան Կարապետյանի «Դիմոսում» հաղորդումն այս անգամ մասամբ է անդրադարձել դիտարկվող թեմային՝ պահպանելով չեզոքություն, իսկ «Հարցի արժեքում» եղել է դրական մասնակի անդրադարձ:

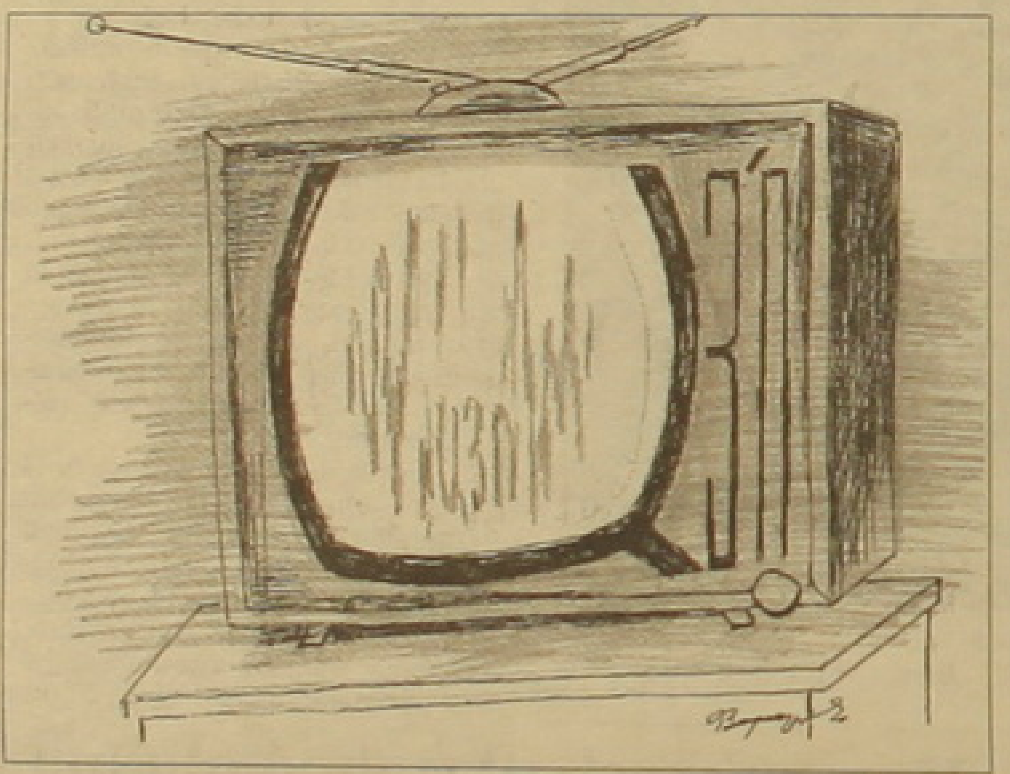

«Արմենիա» հեռուստատեսության «Ժամը» լրատվական ծրագրի դիտարկվող 17 նյութերից 12-ը դրական են եղել, 5-ը՝ չեզոք: Գագիկ Մկրտչյանի «Իրականում» հաղորդաշարի 5 թողարկումներն էլ աչքի են ընկել միմիայն դրական մեկնաբանություններով:

Տպագիր մամուլի հրապարակումների մասին խոսելիս փորձագետ **Մեսրոպ Հարությունյանը** ընդգծեց, որ թեման դրական կամ բացասական լուսաբանող հրապարակումների գերակշիռ մասը զուրկ է եղել համոզիչ հիմնավորումներից, ինչը թույլ է տալիս ասել, որ մի քանի օրից հանրաքվեի մասնակցող հասարակությունը լիարժեք իրազեկված չէ:

«Հայաստանի Հանրապետություն» թերթում դիտարկվող թեմայի վերաբեղել, 24-ը՝ չեզոք, 2-ը՝ բացասական: «Գոլոս Արմենիի» օրաթերթի 15 նյութերից 7-ը դրական են եղել, 8-ը՝ չեզոք, իսկ «Ռեսպուբլիկա Արմենիայի» 11 նյութերից 6-ը դրական են եղել, 5-ը՝ չեզոք:

«Ժողովրդավարություն» հասարակական կազմակերպության նախագահ **Վարդան Պողոսյանի** իրավաբանական վերլուծությամբ, սահմանադրության առանձին հոդվածներն ու դրանց մեկնաբանությունները «Հայաստանի Հանրապետություն» օրաթերթում տրված են խիստ դրական, իսկ «Հայկական ժամանակում»՝ ընդգծված բացասական երանգներով, ինչը ընթերցողին զրկում է ճշգրիտ տեղեկություն ստանալու հնարավորությունից: Նրան առավելապես գոհացրել է «Առավոտ» օրաթերթին Լեւոն Զուրաբյանի տված հարցազրույցը:

Սահմանադրական բարեփոխումների ու հանրաքվեի վերաբերյալ լուսաբանումների վերջնական վերլուծությունն ու ամփոփումը կարվեն նոյեմբերի 30-ին:

ՌՈՒԶԱՆ ՊՈՂՈՍՅԱՆ

ԼՂ ՀԱԿԱՄԱՐՏՈՒԹՅՈՒՆ

Կազիմիրով. «Իրատեսության եւ ճկունության կուսակցությունների խիստ անհրաժեշտություն կա»

1992-96 թթ. ղարաբաղյան բանակցություններում Ռուսաստանի միջնորդական առաքելության ղեկավար Վլադիմիր Կազիմիրովը բաց նամակով դիմել է հայկական եւ ադրբեջանական հասարակական կազմակերպություններին՝ հաշտության եզրեր գտնելու հորդորով: «Ադրբեջանի եւ Հայաստանի ղեկավարների հազվադեպ հանդիպումները երկու ժողովուրդներին չեն տվել զգալի արդյունքներ: Ավելի քան 11 տարին առավել քան բավարար է նդտասկասլաց, լուրջ բանակցությունների համար: Մարդիկ իրավունք ունեն հարցնելու՝ որտե՞ղ է արդյունքը», ըստ «Ռեգնումի», գրում է Կազիմիրովը:

«1994 թ.-ին կռիվները դադարեցնելու համար հակամարտության կողմերին անհրաժեշտ էին «խաղաղության կուսակցություններ», իսկ այսօր իրատեսության եւ ճկունության կուսակցությունների կարիք է զգացվում: Հասարակական կազմակերպությունների ներկայացուցիչները՝ «ժողովրդական դիվանագիտությունը», չեն կառչում աթոռից: Միայն նրանք կարող են ասել՝ միեւնույն է, ադրբեջանցիներն ու հայերն ապրելու են դարերով, եթե ոչ միասին, ապա՝ կողք-կողքի, եւ ավելի լավ կլինի՝ բարիդրացիական, քան թշնամական միջավայրում», գրում է ռուսաստանցի դիվանագետը:

Կազիմիրովը նշում է, որ արդեն վաղուց ժամանակն է Լեռնային Ղարաբաղի ճակատագիրը հակամարտության հիմնական պատճառ եւ գլխավոր վիճելի խնդիր ճանաչելը: «Մոլորակի վրա ուրիշ դար է, այլ արժեքներով՝ ժողովրդավարություն, համբերատարություն (հանդուրժողականություն), շփումներ, ճկունություն, փոխզիջումներ: Ղարաբաղի վեճը մարտի դաշտից պետք է տեղափոխվի բանակցությունների սեղանի կամ թափանցիկ քվեատուփերի շուրջը: Պատերազմի ժամանակ գնահատում էին կռտությունը, իսկ այժմ օգտակար է ճկունությունը, որն առայժմ դեֆիցիտ է», նշում է Կազիմիրովը:

Հանրաքվեից 3 օր առաջ

Այս օրերի նախահանրաքվեական պատկերը միասեղ ներկայացնելը կարեւորում ենք, քանի որ արդեն նոյեմբերի 28-29-ին մեր քաղաքական ուժերը սկսելու են միմյանց մեղադրանքներ ուղղել՝ ո՞վ ինչ՞ն էր սխալ արած-անում, ով ինչ ասաց-չասաց, ո՞ր օրը. օգնում ենք նրանց, ինչպես նաեւ մեր ընթերցողին՝ ափաչափ տարածում իրավիճակի նկարագիր ունենալ:

«Հանրաքվեի անցկացման եւ արդյունքների համար լիակատար պատասխանատվություն պետք է կրեն բոլոր այն քաղաքական կազմակերպությունները, ովքեր օրենքով իրավունք եւ պարտականություն ունեն մասնակցելու հանրաքվեի ամբողջ գործընթացին: Այն կուսակցությունները, որոնք բոյկոտ են հայտարարել, իրենց իրավունքից եւ պարտականությունից հրաժարվում են, մինչդեռ մարդիկ նրանց քվե են տվել, որ նրանք մարդ ունենան հանձնաժողովներում եւ հանրաքվեի օրինականությունը վերահսկեն», ասել է երեկ «Այո» շտաբի քարոզչության պատասխանատու **Ստարսակ Սեյրանյանը**:

Երեկ խոսել է նախկին վարչապետ **Հրանտ Բագրատյանը**՝ սահմանադրության փոփոխված տարբերակը վտանգավոր համարելով Հայաստանի համար եւ դրա ընդունման դեպքում աներջելի հետեւանքներ կանխատեսելով:

Դիտորդական առաքելություն իրականացնելու համար ԿԸՀ-ում երեկվա դրությամբ հավատարմագրվել են 10 կուսակցություն, 24 ՀԿ եւ 1 միջազգային կազմակերպություն՝ Եվրոպայի խորհրդարանական վեհաժողովը: Հանրաքվեն լուսաբանելու համար հավատարմագրվել են 45 տեղական եւ արտասահմանյան լրատվամիջոցներ:

Ընդդիմության ներկայացուցիչների մի մասը երեկ շարունակում էր փայփայել հանրաքվեն հեղափոխության սկիզբ դարձնելու գաղափարը: «Արդարություն» դաշինքի՝ հանձնաժողովներից իրենց անդամներին հետ կանչելու որոշումը երեկ ասուլիսով սխալ համարեց ԱԺՊ նախագահ **Արշակ Սադոյանը**, քանի որ այդպես ընդդիմությունը հանրաքվեի ընթացքը վերահսկելուց է զրկվում. նա չխուսափեց նայել այն իրականության աչքերին, որ, ցավոք, ընդդիմադիրները չեն վստահում իրենց շատ ներկայացուցիչներին, որոնց մի մասը «չեն դիմացել սոցիալական ահավոր վիճակում նրանց կատարվող առաջարկներին եւ ինչ-որ ձեւով, լավ, թող ներվի ասել... ծախվել են»:

Երեկ՝ «ոչ», այսօր՝ բոյկոտ. ընդդիմության այս գործելակերպը մի քանի քայլ առաջ հաշվարկել չկարողանալու հետեւանք անվանեց երեկ ԱԺ փոխնախագահ **Տիգրան Թորոսյանը**:

Մինչդեռ **Ալբերտ Բազեյանը** մեկ գաղափարի շուրջը ընդդիմության հավաքվելը երեկ դրական է գնահատել:

Մ. Խ.

Շառլը մտահոգ է յուրայիններով

1-ին էջից

- Ինչպիսի՞ն են ձեր տպավորությունները Վրաստան կատարած այցից:

- Այս կեցությունը ինձ առիթ ընձայեց համեմատություն կատարելու այս երկրի եւ Հայաստանի իրավիճակների միջեւ: Կարողացա գնահատել Հայաստանի խսկայական առաջադիմությունը, համեմատած Վրաստանի հետ, որը սակայն այլ առավելություններ ունի՝ Թուրքիայի աջակցությունը, նավթամուղի անցկացումը իր հողերով... Սակայն այս բոլորը նրան թույլ չտվեցին իսկական ցատկ կատարելու: Ես հատկապես գնացի Ջավախք, հայկական անկլավը, որը իմ հոր երկիրն էր: Կուզեի ծանոթանալ մտայնություններին, իրականությանը: Ես հասկացա, որ հայերը ճնշման տակ են պահվում: Տպավորություն է ստեղծվում, որ ոչ միայն ոչինչ չի արվում նրանց կացությունը բարելավելու համար, այլեւ [illegible] կատարվում այդ կացությունը [illegible]նելու: Դպրոցները գտնվում են վարչարարական դժվարությունների դեմ-հանդիման: Հայկական բողոքի մի ցույցի դեմ հարձակում գործելով, ոստիկանությունը բազմաթիվ վիրավորներ պատճառեց: Մի շարք առաքելական եկեղեցիներ ենթարկվում են վրացականացման փորձերի: Թուրքական մահիկի ստորագրություն կրող սպառնական թռուցիկներ կոցվեցին: Այնտեղ գրված էր, որ չմեկնելու պարագայում հայերը ենթարկվելու են իրենց նախնիների՝ 1915 թ. ճակատագրին: Այս բոլորը անընդունելի է: Հայերը շատ բան են իրագործել այս երկրում: Մայրաքաղաքն են կառուցել: Նրանք շուրջ 500 հազար հոգի են: Սա մի լավ համայնք է: Ինչո՞ւ չլինի այդպիսին: Հայերը գերազանց են պահում իրենց այս երկրում, ինչպես Ֆրանսիայում, Բրազիլիայում, ԱՄՆ-ում, Կանադայում:

- Ո՞մ շահերին է ծառայում այսպիսի խնդիրների հարուցումը:

- Կարո՞ղ է Թուրքիան լինի: Եթե նա այսպես գործի, նույնիսկ ձեռի տակից, Եվրոպա մտնելու իր հավանականություններին կվնասի:

- Վրաց իշխանությունների հետ հանդիպեցի՞ք:

- Այո: Նախագահի հետ ճաշեցինք: Նա մի հմայիչ անձնավորություն է, ի դեպ: Սակայն կծիկի հանգույցները քանդելու ժամանակ չունեցանք: Նրանց թողեցի մի փոքրիկ երկսող: Հուսով եմ, որ ընթերցվել է: Ի տես այս վերջին զարգացումներին, սակայն, ինձ համար հարցական է դառնում նրա անկեղծությունը, ոչ միայն հայերի վերաբերյալ, այլեւ մարդու իրավունքների: Արդյոք միակ նպատակը իր իմիջը անարատ պահելու համար իմ այցելությունը շահագործելն էր: Հարցը առկա է:

- Ձեզ թվա՞ց, որ Սաակաշվիլին բաց է երկխոսության համար:

- Ոչ բաց եւ ոչ էլ փակ: Դաշտել կարողանալու համար բավականին լուրջ զրույց տեղի չունեցավ:

- Կարողացա՞ք տեղում հայերի հանդիպել:

- Տեսա: Ասել, որ հանդիպեցի, չափազանցություն կլիներ: Երբ Հայաստանի կամ Վրաստանի նման մի երկիր եմ հասնում, ամբողջը այնպիսին է, որ անկարող եմ լինում հարցերի մեջ անհրաժեշտ խորությամբ թափանցել: Այնուամենայնիվ, կարողացա նկատել այս երկրում տիրող լարվածությունը: Նույնպես եւ աղքատությունը: Ոչ միայն հայերով բնակեցված շրջանում, այլեւ այլուր: Վրաստանի բնակիչները ամեն ինչի կարիք ունեն: Օգնության կարիք ունեն: Վրաստանի խնդիրն այն է, որ սփյուռք չունի: Ինչքան էլ խղճուկ լինի մեր սփյուռքը, այնուամենայնիվ օգտակար է: Նա տալիս է: Թեեւ ոչ այնքան, ինչքան ցանկալի է: Այսուամենայնիվ տալիս է: Շատ եմ բողոքել սփյուռքի հայերից: Իրավացի եմ եղել, որովհետեւ պետք էր նրանց մի քիչ տեղից շարժել: Նույնը չէի ասի այսօր:

(Հարցազրույցը շարունակվում է Թուրքիայի ԵՄ մուտքի հարցի, ցեղասպանության ճանաչման եւ այլ թեմաներով):

«ԱԶԳ» ՕՐԱԹԵՐԹ
Հրատարակութեան ԺԲ տարի
Հիմնադիր եւ հրատարակիչ
«ԱԶԳ ՕՐԱԹԵՐԹ» ՍՊԸ
Երեւան 375010 Հանրապետութեան 47
Ֆաքս 374 1 562863
e-mail: azg2@arminco.com
www.azg.am
Գլխաւոր խմբագիր
ՅԱԿՈԲ ԱՒԵՏԻՔԵԱՆ / հեռ 521635
Խմբագիր
ՊԱՐՈՅՐ ՅԱԿՈԲԵԱՆ / հեռ 529221
Լրագրողների սենեակ / հեռ 581841
Համակարգչ. ծառայութիւն / հեռ 582483
Շուրջօրյա լրահաւաք ծառայութիւն / հեռ 529353
Համակարգչային շարուածը «Ազգ» թերթի
Թերթի նիւթերի ամբողջական թէ մասնակի արտատպումները տպագիր մամուլի միջոցով կամ ռադիոհեռուստատեսութեամբ առանց խմբագրութեան գրաւոր համաձայնութեան խստիւ արգելւում են համաձայն ՀՀ հեղինակային իրաւունքի մասին օրէնքի
Նիւթերը չեն գրախօսւում ու չեն վերադարձւում
"AZG" Daily NEWSPAPER
Editor-in-chief
H.AVEDIKIAN / phone: 521635
47 Hanrapetoutian st.,
Yerevan, Armenia, 375010

Հերթական անգամ երեկ «Հայելի» ակումբում խոսվեց սահմանադրության փոփոխությունների նախագծի դրական-բացասականի մասին: Առաջինը ներկայացրեց ԱԺ փոխնախագահ **Տիգրան Թորոսյանը**, երկրորդը՝ ԱԺ նախկին փոխնախագահ **Ալբերտ Բազեյանը:** Փոխնախագահները համակարծիք են գործող սահմանադրությունում փոփոխությունների անհրաժեշտության հարցում: Համակարծիք են նաեւ փոփոխությունների ներկայիս նախագծի ոչ կատարյալ լինելու շուրջը: Երկուսն էլ փաստում են նախագծի դրական տեղաշարժերը, սակայն Բազեյանի փաստմամբ ընդդիմությունը կողմնակից է իրական ժողովրդավարական փոփոխությունների, որոնք կլինեն քաղաքացիական համաձայնության արդյունք եւ հիմք դուրս գալու քաղաքական շահարկումների, անհանդուրժողականության դաշտից: Քաղաքական կարող է հանրաքվե նախաձեռնել: Երբերի, ցույցերի, ժողովների անընդության փաստեց, որ առաջնորդվելով միջազգային փորձով, սահմանադրությունում նշել են երեսունի ընդհանրական անվանումը՝ թվարկումով սահմանափակման հեռանկար թույլ չտալու համար: ԱԺ փոխնախագահը վստահեցրեց, որ խոսք չի կարող լինել երկրի նախագահի անպաշտպանության մասին, եւ փոփոխությունները հնարավորություն են տալիս նախագահին քաղաքական շահարկումներից զերծ պահելու, իսկ պաշտոնավարման ընթացքում պաշտպանված են նրա միայն դավաճանությունն ու ծանր հանցագործությունը: Թորոսյանի մեկնաբանությամբ իրականում նախագիծը կառավարության ձեւավորումը թողնում է խորհրդարանին, քանի որ վարչապետի թեկնածուի առաջադրման ժամանակ երկրի նախագահը պետք է հաշվի առնի խորհրդարանի կարծիքը: Հարց ու պատասխանին ուղղված ամենատարբեր տիպի մակդիրներն ու ձեւակերպումները: Թորոսյանն ընդդիմության խորհուրդ տվեց հանրաքվեին չմասնակցողների ընդհանուր թվից հանել 45 տոկոսը հանրաքվեն բոյկոտողների իրական թիվը ստանալու համար: Չմասնակցողների եւ բոյկոտողների թիվը նույնացնելն, ըստ ԱԺ փոխնախագահի, միամտություն կլինի: Իսկ արտերում միմյանց մեղադրելիս Թորոսյանը եւ ընդդիմադիրներին, եւ յուրայիններին կոչ արեց չմոռանալ դրանցով սեփական օժտվածությունը:

Թեկուզ հակադիր դաշտից, այնուամենայնիվ համատեղ ճանապարհ անցած գործընկերոջ մտահոգության համար շնորհակալություն հայտնելով, Բազեյանը փաստեց ընդդիմության միասնականությունը եւ այն չխաթարող տարաձայնությունները միայն մարտավարության ընտրության հարցում: Բազեյանն ընդգծեց, որ ընդդիմությունը միակ է սահմանադրության փոփոխությունների գործընթացի օրինական դաշտում չլինելու առնչությամբ: Բազեյանի կարծիքով քարոզարշավն ընթանում է անհավասար պայմաններում եւ գաղտնիք չէ, որ անխտիր բոլոր պետական, ուսումնական, մշակութային կառույցները հանրաքվեին մեծ մասնակցություն ապահովելու հրահանգ են ստացել:

«Այո»-ն կամ «ոչ»-ը Հայաստանը շուռ չեն տալու

Համակարծության շրջանակը

Քարոզարշավում «այո»-ի եւ «ոչ»-ի համամասնությունն ու պայմանների հավասարազորությունն, ըստ Թորոսյանի, ճիշտ կլինի որոշել համապատասխան թվերի հրապարակումից հետո եւ պետք չէ մոռանալ «այո» քարոզողների քանակի անհամեմատ մեծ լինելը, չնայած նրանց շարքում, ԱԺ փոխնախագահի համոզմամբ, քիչ չեն լիովին անտեղյակները, ինչը հիասթափության հիմք է: Հասկանալի այս համատեքստում Թորոսյանը կարեւոր է համարում հեռուստաբանավեճերը, որոնք կարող էին լավագույնս իրազեկել ժողովրդին ոչ միայն փոփոխությունների էության ու բովանդակության, այլեւ քաղաքական ուժերի եւ գործիչների նպատակներն ու մոտեցումները բացահայտել:

ցիական համաձայնության անհրաժեշտության հարցում համաձայնելով ընդդիմախոսի հետ՝ Թորոսյանն իր հերթին ընդգծեց, որ սուտը, կեղծիքն ու անձնական շահերն ամեն ինչից վեր դասելով, գործող քաղաքական ուժերի առկայությամբ կարող ենք դարեր ապրել եւ քաղաքացիական համաձայնությունը մնա բարի կամք:

Հակադրման հիմերը

Երկուստեք փոխադարձ հարգանքն ընդգծելով, բանախոսները միմյանց ներկայացրին մի շարք հարց ու պատասխաններ առանց որեւէ հարցում միմյանց համոզելու: Բազեյանը փորձեց պարզել, թե ինչով են բացատրում ժողովրդին հանրաքվե նախաձեռնելու իրավունքից զրկելը, միայն հավաքներ կազմակերպելու իրավունքով հնարավորությունները սահմանափակելը, նախագահին միջազգային պայմանագրեր հաստատելու, գլխավոր հրամանատար նշանակելու, խորհրդարանը ցրելու իրավունքներն ընձեռելը, նախագահի անպաշտպանելիությունն ապահովելը:

Թորոսյանն ի պատասխան հավաստիացրեց, որ հասարակությունը պատգամավորների միջոցով պատասխանից հետո էլ բանախոսներից եւ ոչ մեկը մյուսի ճշմարտացիությունը որեւէ կետում չընդունեց:

Անհեռատեսությունը մտահոգում է Թորոսյանին

Հանրաքվեն բոյկոտելու առնչությամբ ընդդիմադիրների միասնականությունն ընդգծելով, Թորոսյանը ցավ հայտնեց, որ նրանցից ոմանք մի քանի հաջորդական քայլի հաշվարկման փոխարեն մեծ համախականությամբ փոխում են իրենց կարծիքը՝ նախ ասելով, թե արտահերթ ընտրությունների դեպքում իրենք էլ կողմ կլինեն առաջադրվող փոփոխություններին, չնայած դրանք վատն են, ապա պնդելով իրենց կտրականորեն դեմ լինելը փոփոխություններին, հետո հանրաքվեն բոյկոտելու որոշում կայացնելով, այդպիսես ժողովրդի հետ հանդիպման ժամանակ նորից պնդելով իրենց առաջին դիրքորոշումը: Թափանցիկ այս ակնարկը հասցեագրված էր Արտաշես Գեղամյանին: ԱԺ փոխնախագահը նաեւ գտնում է, որ ընդդիմության միասնականությունում գերակշիռ են անհանդուրժողականությունն ու անհարիր անձնական վիրավորանքները՝ նկատի ունենալով Շավարշ Քոչարյանին ուղղված ամենատարբեր...

Երբ փոփոխությունները չընդունվեն...

«Սահմանադրության փոփոխությունների չընդունման դեպքում, հավատացեք, աշխարհը չի քանդվի: Եվրոպան ու Հայաստանն էլ չեն քանդվի: Մարդկանց հնարավորությունները չեն փոխվի, ժողովուրդը կտուժի», համոզմունք հայտնեց Տիգրան Թորոսյանն ու նույն հարցով հանրաքվեի հաջորդ հնարավորությունը լավագույն դեպքում կանխատեսեց 4 տարուց, այն էլ տապալման մեծ հավանականությամբ: Բանախոսի գնահատականով՝ այդ դեպքում անխուսափելի կլինեն առկա ձեռքբերումների կորուստները, զարգացման խցանում ու ճահճացումը, իսկ եվրոպային լիարժեք ինտեգրվելուց հույսներս պետք է կտրենք:

Ի պատասխան Ալբերտ Բազեյանը հակիրճ արտահայտվեց. «Այդչափ կարեւորության դեպքում գուցե ընդդիմությանը մեկուսացնե՞ք ու հարցերն արագ լուծե՞ք»:

ՆՈՒՆԵ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ

Րաֆֆի Հովհաննիսյանը քաղաքացիական անհնազանդության կոչ է անում

Նոյեմբերի 21-ին դիմելով Հայաստանի բոլոր քաղաքացիներին՝ Րաֆֆի Հովհաննիսյանը նշել է, որ աշխարհի իրական սահմանադրությունները խարսխվում են մեկ ընդհանուր եւ անխախտ գաղափարի վրա՝ ժողովուրդն է իրավասու սահմանադրություն ընդունել կամ փոփոխել, այն էլ՝ ընդգրկուն, բազմակողմանի, համաժողովրդական քննարկումից հետո: «Մենք թույլ չենք տա, որ բռնություններով, կեղծիքներով, հաշվեհարդարներով իշխանություն ձեռք բերած պարագլուխները գողանան մեր ձայները ու շարունակեն մեր Հայրենիքի, մեր խղճի կողոպուտը», ասել է նա: Րաֆֆի Հովհաննիսյանը նշել է. «Չմասնակցելով առաջիկա քաղաքական բեմականացմանը՝ մենք վճռում ենք այս կեղծ քվեով իրենց ուռճած հանրային համաներումը չտալ: Սա քաղաքացիական անհնազանդության, նույնն է՝ համաձայնության կոչ է, մեր խաղաղ, բռնազերծ, համերաշխ պայքարի առաջին, բայց ոչ վերջին եղանակը»: Պրն Հովհաննիսյանը խոստանում է քաղաքացիների հետ դարձնել Հայաստանին եւ նրա ժողովրդին վայել նոր սահմանադրություն՝ ստորագրված քաղաքացու իրական իշխանության, ազգի, շահի, պետության ինքնիշխանության, մարդու իրավունքների ու ազատությունների լուսավոր գաղափարների՝ մեր երկրի եւ երեխաների արժանապատիվ կյանքի հեռանկարով:

Հետաձգվեց սոցիալական քարտերի գործով հերթական դատական նիստը

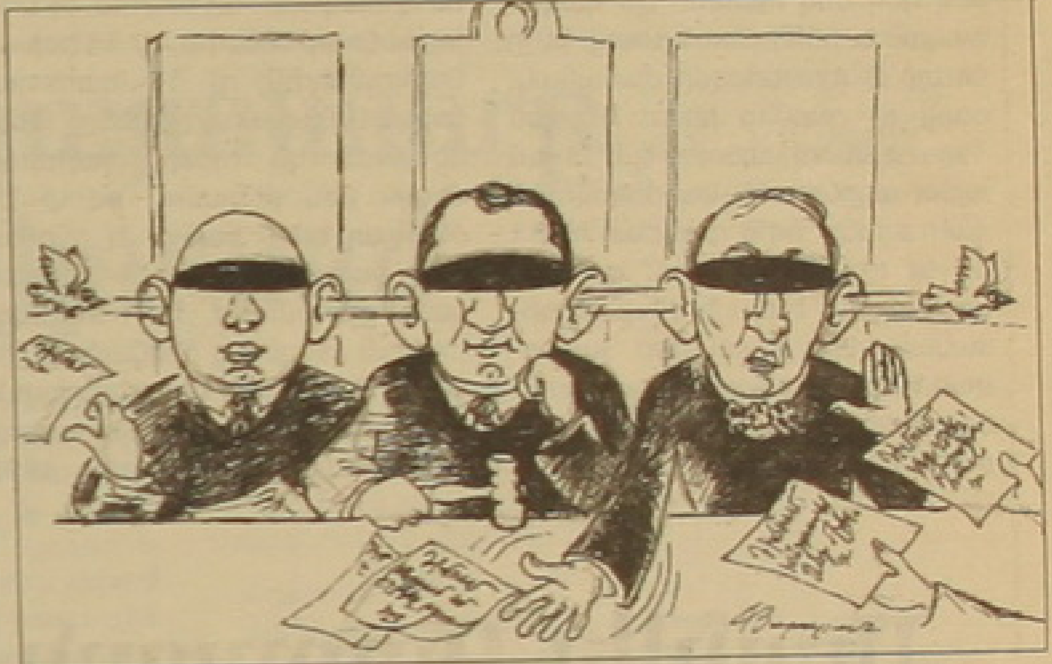

Հոկտեմբերի 26-ի համարում «Ազգն» անդրադարձել էր Վանաձորի բնակիչ Վերիչկա Մխիթարյանի, Վարդանուշ Մկոյանի եւ Սիրանուշ Մանուկյանի գործով դատավարությանը, որը Լոռու մարզի առաջին ատյանի դատարանում մերժվելուց հետո նշված օրը պետք է քննվեր քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանում: Հիշեցնենք, որ Վանաձորի հիշյալ բնակիչները հոգեւոր համոզմունքների հիման վրա հրաժարվել են սոցիալական քարտից եւ այդ պատճառով արդեն 11 ամիս զրկվել են ապրուստի միակ աղբյուրից՝ կենսաթոշակից:

Հոկտեմբերի 25-ին վերաքննիչ դատարանում բնակիչների գործով դատական առաջին նիստը հետաձգվեց, երբ հայցվոր կողմի ներկայացուցիչ Արայիկ Պապիկյանը պնդեց հայցապահանջը՝ ներկայացնելով պատասխանող կողմի՝ սոցիալական ապահովության պետական հիմնադրամի (ՍԱՊՀ) գործողությունների ոչ իրավաչափ, անօրինական լինելու ապացույցներ: Դրանք հիմնված էին ՀՀ սահմանադրության եւ Հայաստանի վավերացրած մի շարք համաձայնագրերի, օրենքների եւ իրավական ակտերի վրա: Անանց կողմերի որեւէ առարկության դատարանը որոշել էր հետաձգել նիստը՝ կողմերին լրացուցիչ ապացույցներ ներկայացնելու ժամանակ տրամադրելու համար: Բացի այդ, դատական նիստի հետաձգմամբ դատարանը պահանջել էր հարակից պատասխանող կողմի՝ «Հայփոստ» ՓԲԸ-ի Վանաձորի մասնաճյուղի ներկայացուցչի ներկայությունը: Զարմանալի է, դատարանը սկզբում չի առարկում հարակից կողմի պատասխանատուի բացակայությանը, սակայն հետո, ինչ-ինչ հարցերից ելնելով, կարեւորում է հիշյալ կողմի ներկայությունը:

Երեկ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանում Վանաձորի այդ 3 բնակիչների հետաձգված գործի շարունակությունը պետք է լիներ, եւ Հայկական սահմանադրական իրավապաշտպան կենտրոնի (ՀՍԻԿ) փոխնախագահ Արայիկ Պապիկյանն էլ վճռի հրապարակում էր ակնկալում՝ այն էլ օրինական եւ արդարացի: Սակայն երբ սկսվեց դատական նիստը, դատարանի միջանցքով քայլող պատասխանող կողմը՝ ՍԱՊՀ-ի ներկայացուցիչը չմտավ դահլիճ: Բնականաբար, դատարանը որոշեց եւս մեկ անգամ հետաձգել նիստը, որից հետո միայն պատասխանող կողմը ներկայացավ, սակայն արդեն ուշ էր: Արայիկ Պապիկյանի միջնորդությունը՝ ամեն դեպքում սկսել նիստը, դատարանը մերժեց՝ նշելով, որ արդեն որոշումը կայացվել է: Նման անհեթեթությանը դրսում հավաքված նույն ճակատագրով թոշակառուները արձագանքեցին. «Էս ի՞նչ են մտածում, ի՞նչ են մեզնից ուզում, սրանք հաստատ հանրաքվեին են սպասում»: Այս բնույթի գործերով սա հերթական հետաձգումն էր:

ԳՈՀԱՐ ԳԵՎՈՐԳՅԱՆ

Պարտադրված վայրէջք

«Արմավիա» ընկերության լրատվական ծառայությունից տեղեկացանք, որ Նիժնի Նովգորոդ-Երեւան 962 չվերթի ինքնաթիռը երեկ Երեւանի ժամանակով 16:48-ին պարտադրաբար վայրէջք է կատարել Մինվոդիում՝ ուղեւոր Երմ Մարգարյանի սրտամկանի խոցի սուր նոպայի պատճառով: Մինվոդիի շտապօգնության կանչով հիվանդը հոսպիտալացվել է քաղաքային հիվանդանոց՝ որդու ուղեկցությամբ: 1 ժամվա ընթացքում ինքնաթիռը շարունակելու էր թռիչքը:

Մ. Բ.

Օրենսդրության երկուստեք խախտումներ

Երեւանի Կենտրոն համայնքի քաղաքապետարանը 2004 թ. սեպտեմբերի 30-ին եւ 2004 թ. նոյեմբերի 27-ին արտաքին լուսավորության ցանցերի հիմնանորոգման աշխատանքների կատարման պայմանագրեր է կնքել «Եռանկյունի էլսպրես» կազմակերպության հետ: Պայմանագրերի ընդհանուր արժեքը 10,3 մլն դրամ է: Ուշագրավը, սակայն, այն է, որ շինարարական աշխատանքներն իրականացնելիս վերը նշված կազմակերպությունը չի ունեցել էներգետիկայի բնագավառում շինարարություն իրականացնելու լիցենզիա:

Բնականաբար, այս դեպքում անխուսափելի է հարցադրումը՝ Կենտրոնի քաղաքապետարանի համապատասխան աշխատակիցները, իրավաբանական ծառայությունն ինչպե՞ս չեն նկատել այդ «մանրուքը» եւ հատկապես ինչո՞ւ չեն նկատել... Առանց լիցենզիայի լիցենզավորման ենթակա գործունեությամբ զբաղվելը հանգեցնում է վարչական, իսկ որոշ դեպքերում (երբ վնաս է պատճառվել)՝ նաեւ քրեական պատասխանատվության: Այնքան էլ չենք զարմանա, եթե պարզվի, որ մեղավորներն այս դեպքում պատասխանատվությունից խուսափել են: Խոսքը «Եռանկյունի էլսպրես» կազմակերպության ղեկավարի մասին է, ինչպես նաեւ թաղապետի կամ թաղապետարանի համապատասխան աշխատակցի, որը ստորագրելով վերը նշված պայմանագիրը, թույլ է տվել «Գնումների մասին» ՀՀ օրենքի 7-րդ հոդվածի պահանջի խախտում: Վերջինիս համաձայն, պատվիրատուն մրցույթի մասնակցին կամ պայմանագրի կողմին պետք է ներկայացներ համապատասխան լիցենզիա ունենալու պահանջ:

Վերջերս պարզվել է նաեւ, որ Երեւանի մայրուղիներում եւ փողոցներում գովազդային վահանակները տեղադրվել են գործող օրենսդրության պահանջների խախտմամբ: Մի շարք դեպքերում բացակայել են թաղապետների շինթույլտվությունները եւ այլ անհրաժեշտ փաստաթղթեր:

Ա. ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ՀԱՐՑ ՈՒ ՊԱՏԱՍԽԱՆ

Սամվել Բաբայան. «Ցավում եմ, որ մեր մեջ կա մի մոլուցք՝ գտնել ներքին թշնամուն»

«Ազգ»-ի վերջին վիրտուալ հյուրի՝ «Դաշինք» կուսակցության նախագահ Սամվել Բաբայանի հանդեպ մեր ընթերցողը բավական հետաքրքրություն էր դրսեւորել: Աշխարհագրական մեծ ընդգրկում ունեցող եւ ոչ մի հարցից, անգամ ոչ հաճելիներից, Ս. Բաբայանը չէր խուսափել: Նրա պատասխաններից շատերը մեր մամուլում դեռեւս չեն հայտնվել: Դրանց մի փոքր հատվածը ներկայացնում ենք: Առավել ամբողջական պատկերը կարող եք տեսնել նոյեմբերի 21-ի «Ազգ»-ի կայքէջում:

Վիկտոր Ստեփանյան.- Պարոն Բաբայան, երբ դուք իշխանության էիք, ԼՂՀ-ն ավտորիտար երկիր էր, իսկ դուք ձեզ պահում էիք գավառական եւ ինքնիշխան ձեւով, ինչը ներելի էր պատերազմի ժամանակ, բայց ոչ դրանից հետո: Ինչպես Հայաստանում, այնպես էլ ԼՂՀ-ում այսօր այլընտրանք չկա ժողովրդավարությանը, որից դուք շատ հեռու եք, եւ որը քաղաքական գործչից պահանջում է բարձր դիվանագիտական կարողություններ: Համոզված եմ, որ դուք կգտնեք համախոհներ, բայց ի՞նչն է կարեւոր ձեզ համար՝ սեփական ամբիցիաների բավարարո՞ւմը, թե՞ ազգի ճակատագիրը: Հարգանքով՝ Վիկտոր

– Պատերազմի տարիներին իմ գլխավոր խնդիրն եմ համարել հայրենիքիս պաշտպանությունը, բացառապես կլանված եմ եղել այդ խնդիրների լուծմամբ: Հրադադարից հետո, մինչեւ 1998 թ. հիմնականում զբաղվել եմ բանակաշինությամբ: Այն ժամանակ չէի հետեւում, թե ինչ է կատարվում թիկունքում: Իսկ շատերը իրենց տաքուկ գրասենյակում նստած սեփական իշխանության խնդիրներն էին լուծում: Մինչդեռ, ինչպես արդեն նշել եմ, հասկանալի էր ինձ, որ մեր բոլոր ձեռքբերումները տանուլ կտանք, եթե արմատական բարեփոխումներ չկատարենք քաղաքացիական դաշտում՝ սոցիալ-տնտեսական զարգացման ասպարեզում: Սակայն իմ այդ մտադրությունները սվիններով ընդունվեցին: Ուստի ստիպված էի հրաժարական ներկայացնել, ինչպես նաեւ հրաժարականիս դրդապատճառների մասին ծավալուն նամակ հղել ՀՀ պաշտպանության նախարար Վ. Սարգսյանին (1998 թ. մայիս): Այդ նամակում մասնավորապես ընդգծել եմ. «Իմ գործունեության ընթացքում, ցավոք, միանգամից 4 հակառակորդների եմ դիմակայել. ա) թուրքին, բ) ԼՂՀ իշխանություններին, գ) ՀՀ իշխանություններին, դ) ՀՀ պաշտպանության նախարարությանը: Թեեւ սկզբունքորեն պիտի պայքարեի միայն մեկ թշնամու՝ թվում էր, մնացյալ երեքի համար էլ ընդհանուր թշնամու դեմ»: Հրաժարականս չընդունվեց, եւ հնարավորություն ստեղծվեց ձեռնամուխ լինելու իմ ծրագրային բարեփոխումների իրականացմանը: Նոր կառավարությունը կազմավորվեց 1998 թ. հունիսին: Հենց այդ պահից ընդունվեցին այնպիսի կարեւորագույն հիմնախնդիրների լուծմանը նպատակաուղղված օրենքներ, ենթաօրենսդրական ակտեր, ինչպիսիք էին տեղական ինքնակառավարման ձեւավորումը, դպրոցների ինքնավարության եւ ուղղակի ֆինանսավորման ապահովումը, սոցիալական ապահովագրության համակարգի կատարելագործումը, դատաիրավական բարեփոխումները եւ այլն: Մենք վերանայեցինք պետական ապարատի պահպանման ծախսերի նորմատիվները, կարողացանք բարձրացնել նվազագույն աշխատավարձը, կենսաթոշակների չափը: Մասնավորապես 1999 թ. հունվարի 1-ից նվազագույն աշխատավարձի չափը հասավ 10 հազար դրամի (ՀՀ-ում ընդամենը հինգ հազար դրամ էր), իսկ կենսաթոշակառուների համար սահմանվեց Արցախի տարածքային հավելում՝ երկուհազարական դրամի չափով, ուսուցիչների միջին դրույքաչափը բարձրացվեց 2-2,5 անգամ եւ այլն: Որեւէ մեկն այն ժամանակ չէր հարցնում, թե ինչպես է դա հաջողվել, փոխարենը նորմատիվների վերանայման պատճառով մենք տրորեցինք շատ-շատերի, հատկապես բազմաթիվ պաշտոնյաների անձնական շահերը: Եվ իմ դեմ կազմակերպվեցին այդ բոլոր զրպարտությունների «խաչակրաց արշավանքն» ու գոյություն չունեցող դատարանի «բեմադրությունը», ինչն արդեն ձեզ բոլորիդ է հայտնի: Եթե իրոք անկողմնակալ ցանկություն ունեք համոզվելու՝ արդյոք ես եղել եմ բռնակալ, թե՞ ոչ, ուսումնասիրեք այդ ժամանակաշրջանում ընդունված օրենսդրությունը: Իսկ ո՞ւմ էր հարկավոր իմ՝ ավտորիտար դիկտատորի բացասական կերպարի մոգոնումը: Բոլոր նրանց, ում անձնական նեղ շահը ոտնահարվել էր այդ բարեփոխումների հետեւանքով: Իսկ դուք պարզապես զոհ եք դարձել հենց նշածս ապատեղեկատվական ագրեսիային: Բոլոր այն մարդկանց, ովքեր թույլ են տալիս, որ իրենց ականջներից տարատեսակ ապատեղեկատվական արտադրանք կախեն, խորհուրդ կտայի ուշադրություն դարձնել լուրերի տարածման աղբյուրին, պատճառներին:

Զավեն, Երեւան.- Հարգելի պարոն Բաբայան, ինչպիսի՞ն է ձեր վերաբերմունքը 2004 թ. ապրիլի 12-13 դեպքերին: Ի՞նչ եք կարծում, ո՞րն է այն մեխանիզմը, ինչը պետք է փոխվի, ի՞նչ կարեւոր բան պետք է արվի, որպեսզի երկրում իշխանությունը ձեւավորվի այնպես, ինչպես գրված է օրենքում՝ ժողովրդի կողմից, արդարացի ձեւով: Չե՞ք գտնում, որ 2006 թ. բյուջեի եկամուտը իշխանությունը բաշխել է անամոթաբար՝ խորացնելով երկրում տիրող սոցիալական անարդարությունը:

– Ապրիլի 12-13 դեպքերի մասին ոչինչ ասել չեմ կարող, քանի որ ես այդ ժամանակ ազատության մեջ չէի: Սակայն գտնում եմ, որ այն քաղաքական ուժը, որը կազմակերպում է հանրահավաքներ, երթեր, պետք է ամբողջությամբ պատասխանատվություն զգա իր հետեւից եկող բոլոր քաղաքացիների անվտանգության համար: Այդ կուսակցությունները այնքան կազմակերպված պետք է լինեն, որ հենց իրենց գործելակերպով թույլ չտան որեւէ ուժի կիրառում իրենց համակիրների նկատմամբ:

Ես արդեն պատասխանել եմ, թե որ ոլորտներում է անհրաժեշտ կատարել բարեփոխումներ:

Հիմնադիր համագումարում մենք խոսել ենք նաեւ բյուջետային համակարգի մասին: Մեր կարծիքով՝ բյուջետային քաղաքականությունը ամբողջությամբ պետք է դրվի ծրագրային հիմքերի վրա: Պետական ծախսերի իրականացումը անհրաժեշտ է համապատասխանեցնել հիմնավորված նորմատիվներին, որոնք պետք է քննարկել եւ ընդունել: Այլապես պետական ծախսերը անվերահսկելիորեն կավելանան, իսկ ժողովրդի սոցիալական վիճակը այդպես էլ չի լավանա:

Շավարշ Աղամյան, Կանադա, Տորոնտո.- Պարոն գեներալ, դուք էլ եք աթոռ ուզում, ո՞վ է կռվելու: Շուտով սկսվելու է ադրբեջանցիների առաջ գալը: Թե՞ մտածում եք, որ նորից Հայաստանի տղաները կկռվեն, իսկ Արցախի տղամարդիկ Երեւանում կղեկավարեն: Չե՞ք կարծում, որ Արցախը պետք է ապրի առանձին իր ժողովրդով: Քոչարյանը շատ բան սովորեց, տարեք ձեզ հետ: Մենք կօգնենք Արցախի ազատ հանրապետությանը:

Հարգանքներս, պարոն գեներալ:

– Ես իմ ողջ գիտակցական կյանքը նվիրել եմ մեր հայրենիքի պաշտպանությանը, մեր երեխաների անվտանգության ապահովմանը: Իմ պատկերացրած հայրենիքի սահմաններն այլ են: Ես հավատում եմ իմ ժողովրդին, իմ զինվորներին, երբեք պատերազմի տարիներին հարց չեմ տվել՝ տղաներս Ստեփանակերտի՞ց են, Երեւանի՞ց, թե՞ Տորոնտոյից: Մենք եղել ենք միասին եւ պաշտպանել ենք մեկ հայրենիք, մեկ պետություն, մեկ ժողովուրդ: Պատերազմի վերսկսման դեպքում ես կրկին լինելու եմ իմ զինվորների հետ եւ կրկին հարց չեմ տալու իրենց փոքր հայրենիքների մասին: Մենք խոսելու ենք կրկին մեր մեկ հայրենիքի՝ Հայաստանի անվտանգության մասին: Ցավում եմ, որ մեր մեջ կա մի մոլուցք՝ գտնել ներքին թշնամու: Երբ 20-րդ դարի կեսերին հայրենադարձություն էր տեղի ունենում, այդ թշնամին սփյուռքահայերն էին, հիմա ղարաբաղցիներն են, ոմանց համար էլ ջավախքցիները կամ ապարանցիները: Եթե ձեզ դուր է գալիս մեկ փոքր ժողովրդի մեջ այսչափ թշնամանք, դա ձեր գործն է, եթե չասեմ՝ մեծ սխալը:

Հայացանցը հարձակումների տակ

Գաղտնիք չէ, որ XXI դարում այսպես ասած բարձր տեխնոլոգիաները մարդկանց կյանքում զբաղեցնելու են ավելի ու ավելի կարեւոր տեղ: Համաշխարհային համակարգչային ցանցը (համացանցը) այսօր արդեն վստահորեն մուտք է գործել հայ հասարակություն: Համացանցի հայկական լսարանը եւ հայկական ռեսուրսները, միավորված հայացանց անունով, ներկայացնում են ինչպես Հայաստանի, այնպես էլ սփյուռքի հայության մշակութային, գործարար եւ առօրյա կյանքը:

Համակարգչային տեխնոլոգիաների հայտնվելու հետ գրեթե միաժամանակ առաջ քաշվեց համակարգչային անվտանգության ապահովման խնդիրը: Սկզբում խոսքը վերաբերում էր հակավիրուսային անվտանգությանը, իսկ ցանցերի զարգացման հետ մեկտեղ՝ մեծ կարեւորություն ձեռք բերեցին նաեւ տեղեկատվության ապահովությունը եւ ինֆորմացիան ջարդելու (հաքինգի) դեմ պայքարը:

Անշուշտ, վերջին խնդիրը կանգնած է նաեւ հայացանցի առջեւ: Հայացանցի յուրահատկությունն այն է, որ սահմանափակված չէ ազգային դոմենային անվան սահմաններում՝ հայկական կայքերի եւ շեմերի մեծ մասը գտնվում է ուրիշ երկրների գոտիներում (ԱՄՆ, Ռուսաստան, Եվրոպա) կամ միջազգային դոմեններում: Հայացանցի հասարակությունը, այսպիսով, բազմաշերտ է եւ իր հետաքրքրություններով, եւ մասնագիտական ու կրթական մակարդակով, եւ սոցիոկուլտուրական նախասիրություններով: Հայացանցում, ինչպես եւ համացանցի այլ զանգվածներում, գործում են բազմատեսակ շփման, կարծիքափոխանակման եւ համատեղ ժամանցի վայրեր՝ բլոգեր, ֆորումներ, չատեր: Ցավոք, վեբ-վարպետների համակարգչային գիտելիքների տիրապետման մակարդակը (էլ չենք ասում կայքերի ձեւավորման ճաշակի մասին) հաճախ բավականին ցածր է, ինչը անվտանգությունը դարձնում է էլ ավելի խոցելի:

Եվ այդ հնարավորությունից չեն մոռանում օգտվել մեր հարեւան «բարեկամները»: Հայկական ռեսուրսները՝ կայքերը եւ ֆորումները անընդհատ ենթարկվում են հաքերական հարվածների եւ ջարդի փորձերի:

Մի քանի տարի առաջ ադրբեջանական հաքերները կատարեցին հզոր հարձակում, մեծ վնաս հասցնելով եւ ոչնչացնելով զանազան խոշոր հայկական կայքեր: Ի պատասխան հայկական հաքերների մի խումբ, միավորված «Լիազոր գրուպ» անունով, հասցրեց պատասխան հարված, փաստորեն հիմնովին վերացնելով ողջ ադրբեջանական համացանցը: Այն ժամանակ հաքերական պատերազմին ստիպված եղան միջամտել երկու երկրների իշխանությունները, ինչից հետո որոշ ժամանակ իրավիճակը հանդարտ էր:

Սակայն համեմատական անդորրը երկար չտեւեց: Ամեն մի սկսնակ դեռահաս հաքեր, երեւակայելով իրեն մեծ ազգասեր, կարդալով մեկ-երկու հաքերական ձեռնարկ, փորձում էր դրանք կիրառել թշնամական երկրի կայքերի վրա: Ադրբեջանական հաքերներն այս գործում շատ ակտիվ են, ինչի ապացույցն են խոշոր հայկական կայքերը եւ ֆորումները գրեթե անդադար ջարդելու փորձերը: Ամենախոշոր հայկական շեմի՝ hayastan.com-ը վերջերս Արթուր Ասատրյանի խոստովանությամբ, hayastan.com-ի եւ forum.hayastan.com-ի ջարդելու փորձերը գրանցվում են ավելի հաճախակի:

Հաճախ թշնամու համացանցային դաշտերի ինքնակոչ «զինվորները» հասնում են իրենց գործում հաջողության: Օրինակ, այս տարվա մարտին ադրբեջանական հաքերները կրկին անցան խոշոր հարձակման, որը մեկ դադարելով, մեկ վերստին ուժգնանալով շարունակվում է մինչ օրս: Այդ ժամանակվա ընթացքում fox.az կայքի ֆորումում հավաքվող ադրբեջանական հաքերների թիմը Alert ծածկանունով ոմն Իգիթի ղեկավարության տակ գրոհել է 50 (եթե ոչ ավելի) հայկական կայքեր, խափանելով նրանց աշխատանքը կամ ջնջելով համացանցի «երեսից» եւ փոխարինելով վիրավորական բովանդակությամբ գրություններով: Համացանցային «գրոհայինների» զոհ են դարձել հիմնականում մեծ թվով համախոհներ ունեցող հայկական կայքեր, այդ թվում նույն hayastan.com-ը իր ֆորումով հանդերձ, Կարեն Վրթանեսյանի հայերեն գրադարանը (armenianhouse.org), որը մինչ այսօր փակ է, «Իրավունք» թերթի ֆորումը, openarmenia.com ֆորումը, Արցախին նվիրված հանրահայտ artsakhworld.com կայքը, myhayastan.am-ի ֆորումը, Ֆրանսիայի եւ Լեհաստանի հայ համայնքների եւ մի շարք այլ կայքեր, որոնց մի մասը՝ նույնիսկ մի քանի անգամ: Ցանկացողները կարող են կարդալ բոլոր ադրբեջանական հաքերների «սխրագործությունների» մասին այստեղ՝ http://forum.fox.az/showthread.php?t=343:

Մինչդեռ հարվածների անպատասխան մնալուց եւ հայ համացանցային հասարակության անօգնականությունից օգտվելով, հայկական կայքերի եւ ֆորումների ոչնչացումը ստացել է մեծ ծավալներ եւ շարունակվում է մինչեւ այսօր, առաջացնելով մեծ հրճվանք ադրբեջանական ֆորումներում:

Ակնհայտ է, որ չնայած այդպիսի միջոցների ապօրինի լինելուն, միայն պատասխան խոշոր հաքերական հարվածները կարող են ստոպ դնել բուռն գործունեություն ծավալած ադրբեջանական ջարդիչներին եւ ինչ-որ չափով պաշտպանել հայկական ցանցը: Սակայն մեր մասնագիտացված հաքերները, որոնք անշուշտ, կան, կամ չցանկացան մասնակցել այս «երեխայական» գործին, կամ այդ ժամանակ զբաղված էին «ավելի կարեւոր գործերով»: Մենք ի վիճակի չեղանք տալ արժանի պատասխան այս զանգվածային հարձակումների շարանին, սահմանափակվելով մի քանի երկրորդական նշանակության եւ հեշտ ջարդվող ադրբեջանական ֆորումների ոչնչացմամբ:

Այս օրերին զանգվածային հարվածները վերստին խափանում են նույն բազմաչարչար hayastan.com-ի աշխատանքը, իսկ ադրբեջանական «հերոսները» խոստանում են կազմակերպել նոր հաքերական գրոհներ հայկական ռեսուրսների դեմ: Արդյոք հայացանցի կերպարը շարունակելու՞ է մնալ այսպիսին՝ սկար եւ անպաշտպան:

ԿԱՐԵՆ ՄԻՐԶՈՅԱՆ,
Մոսկվա

ՀԵՏԱՔՆՆՈՂ ԼՐԱԳՐՈՂՆԵՐԻ «ՌԵԳԻՈՆ» ԿԵՆՏՐՈՆ

Ռուսական ռազմակայանները Հարավային Կովկասում

Անկախ պետությունների տարածքում օտարերկրյա ռազմական ուժերը գտնվում են կա՛մ օկուպացիայի արդյունքում, կա՛մ ստորագրման ժամանակահատվածի համար փոխադարձաբար ընդունելի միջպետական փաստաթղթերի հիման վրա: Սակայն այս բավական պարզ բանաձեւը այնքան էլ հեշտ չի կիրառվում Հարավային Կովկասի տարածաշրջանում: Քանի որ ռազմակայանների ներկայությունը, կամ դրանց դուրսբերման մասին որոշումը միայն այս կամ այն երկրի զինվորականների, զինտեխնիկայի եւ այլ ենթակառուցվածքների պարզ տեղափոխություն չէ, այլ անվտանգության համակարգերի փոփոխություն, այստեղից բխող մի շարք քաղաքական, սոցիալ-տնտեսական եւ նույնիսկ հոգեբանական հետեւանքներով ողջ տարածաշրջանի համար: Իրավական ի՞նչ հիմք ունի ռուսական ռազմակայանների ներկայությունը ՀՀ-ում: Ինչո՞ւ կանդրադառնա Վրաստանի տարածքից ռուսական ռազմակայանների դուրսբերումը ոչ միայն վրաց-ռուսական փոխհարաբերությունների, այլեւ Հայաստանի եւ Ադրբեջանի վրա: Որքա՞ն արագ ռուսական զորքերը կփոխարինվեն ՆԱՏՕ-ական ուժերով, եւ արդյո՞ք ռուսական զորքերի դուրսբերումը միանշանակ ազդարարելու է ՆԱՏՕ-ական ռազմակայանների տեղակայման մասին: Այս հիմնախնդիրները քննարկվել են «Կովկասի լրագրողների ցանցում» (www.caucasusjournalists.net) կայացած ինտերնետային կոնֆերանսի ընթացքում, որի նյութերը հատվածաբար ներկայացնում ենք ստորեւ: Կոնֆերանսին մասնակցում էին.

Հայաստանից`

Լաուրա Բաղդասարյանը, Հետաքննող լրագրողների «Ռեգիոն» կենտրոնի տնօրեն,

Ստեփան Գրիգորյանը, Գլոբալացման եւ տարածաշրջանային համագործակցության վերլուծական կենտրոնի տնօրեն,

Սերգեյ Մինասյանը, Հարավային Կովկասի տարածաշրջանային անվտանգության եւ ինտեգրման խնդիրների գիտահետազոտական կենտրոնի տնօրեն

Վրաստանից`

Ալեքսանդր Ռուսեցկին, Հարավային Կովկասի տարածաշրջանային անվտանգության ինստիտուտի փորձագետ,

Կոբա Լիկլիկաձեն, «Ազատություն» ռադիոկայանի թղթակից,

Իրակլի Մենղիշվիլին, Խաղաղության եւ միջազգային հարաբերությունների հետազոտությունների ինստիտուտ

Ադրբեջանից`

Ալեքպեր Մամեդովը, տնտեսի փոխգնդապետ

Քննարկման թեմա. Հարավային Կովկասում գտնվելու իրավունքը

Սերգեյ Մինասյան

Ռուսաստանի եւ Հայաստանի երկկողմ ռազմական համագործակցության իրավական հիմքը մեծաքանակ միջպետական եւ միջգերատեսչական պայմանագրերն ու համաձայնագրերն են, որ ստորագրվել են 1992թ.: Բայց երկու երկրների ռազմական համագործակցությունը կարգավորող հիմնական փաստաթուղթը, այսպես կոչված, «մեծ համաձայնագիրն» է (Համաձայնագիր բարեկամության, համագործակցության եւ փոխադարձ պաշտպանության մասին), որը կողմերը ստորագրել են 1997թ. օգոստոսի 27-ին: Հայաստանի տարածքում (Գյումրի, Երեւան քաղաքներում եւ Էրեբունի ռազմական օդակայանում) այժմ տեղաբաշխված ռուսական զորքերի մեջ են մտնում. Հայաստանում ռուսական զորքերի ռազմական կառավարման խումբը, 102-րդ ռազմակայանը, օդային ուժերի 426-րդ խումբը եւ օդային ուժերի 520-րդ պարետատունը: «Հայաստան» զորախմբի (այսպես են կոչվում Անդրկովկասի նախկին սահմանապահ օկրուգի զորամասերը, որոնք մտել են ՌԴ Դաշնային սահմանապահ ծառայության մեջ - խմբ.) կազմի մեջ մտնում են չորս սահմանապահ ջոկատներ: Անձնակազմի քանակությունը գերազանցում է 3500-ը: Երկկողմ համագործակցության կարեւորագույն մաս է կազմում համատեղ ռուս-հայկական զորախմբի ստեղծումը: Առմավիրի հրաձգարանում ընթացող ամենամյա զորավարժությունները իրենց նմանը չունեն ամբողջ հետխորհրդային տարածքում (մինչեւ 2000 թ. սկիզբը սրանք իրենց կանոնավորությամբ եւ մասնակիցների քանակությամբ խոշորագույնն էին նախկին ԽՍՀՄ-ի ողջ տարածքում):

Լաուրա Բաղդասարյան

Ինձ համար անհասկանալի են մեր երկրների որոշ քաղաքական գործիչների եւ նույնիսկ վերլուծաբանների կոնյունկտուրային հապճեպ արտահայտությունները, թե հնարավոր է ձերբազատվել մի երկրի ռազմական ներկայությունից` չհրաժարվելով կերակրվել ուրիշ աղբյուրներից: Վերջերս մենք անդրադարձել էինք մեր երկրներում Ռուսաստանի ներկայության խնդրին. որքա՞ն Ռուսաստան կա մեր երկրներում, ինչպե՞ս է դա դրսեւորվում: Պարզվում է, որ Ռուսաստանի ներկայությունը միայն ռազմական համազգեստով չի արտահայտվում, այլեւ շատ այլ բաներով: Ահա մեկ այլ հանգամանք: Այս տարվա գարնանը մենք հարցում անցկացրինք երեք երկրների առաջատար կուսակցությունների ղեկավարների շրջանում, եւ ոչ որք, կրկնում եմ` մեր երկրներում քաղաքական եղանակ ստեղծող 30 ղեկավարներից ոչ մեկը չէր համարում, որ իր երկրի անվտանգությունը կարելի է ապահովել առանց Ռուսաստանի գործոնը հաշվի առնելու:

Կոբա Լիկլիկաձե

Ինձ թվում է, որ Վրաստանի եւ Ռուսաստանի ռազմական հարաբերությունները կարող են նույնիսկ ավելի հաջողությամբ զարգանալ երկու ռուսական ռազմակայանների դուրսբերման ժամկետի շուրջ համաձայնության գալուց հետո: Ես նաեւ կիսում եմ այն փորձագետների կարծիքը, ովքեր համարում են, որ Հարավային Կովկասի երկրները Ռուսաստանի հետ իրենց ռազմական հարաբերությունները պետք է կառուցեն` ելնելով իրենց ազգային շահերից: Եւ հենց այստեղ էլ հարց է առաջանում, թե Վրաստանի, Ադրբեջանի եւ Հայաստանի համար ինչ նշանակություն ունեն այդ ռազմակայանները ազգային անվտանգության տեսանկյունից: Ռուսական ռազմակայանները Վրաստանում գտնվում են առանց իրավական հիմքի: Գաբալայի ՌԼԿ-ն Ադրբեջանում է, բայց հանդիսանում է Ռուսաստանի «աչքերն ու ականջները» Մերձավոր Արեւելքում: Այդ

կայանի օգնությամբ Ռուսաստանը կարող է հետեւել Իրանում առկա իրադրությանը, իսկ դրա փոխարեն Ադրբեջանը դոլարներ է ստանում: Հարցերը շատ են, եւ դրանք կարելի է դիտել տարբեր տեսանկյուններից: Իմ անձնական կարծիքն այն է, որ ռուսական ռազմական ներկայությունից Վրաստանին քիչ օգուտ կա:

Լաուրա Բաղդասարյան. **Ռազմական քաղաքականության հայտանիշը**

Բնականաբար, ռազմակայանի ներկայությունը պետք է համապատասխանի երկու կողմերի շահերին: Այդ պարզ ճշմարտությունը կարելի է տեսնել Գաբալայի կայանի օրինակով: Ռուսաստանին անհրաժեշտ է տեսնել Արեւելքը Ադրբեջանի սահմաններից այն կողմ, իսկ Ադրբեջանը դեմ չէ դրա դիմաց փող ստանալ: Սա բնական եւ, ըստ երեւույթին, երկու կողմերի համար ձեռնտու գործարք է: Հայաստանի դեպքում նույնպես ակնհայտ է փոխշահավետությունը: Հայաստանը խնդիրներ ունի Թուրքիայի հետ եւ դեմ չէ օժանդակություն ստանալ հայ-թուրքական սահմանի երկայնքով անվտանգություն ապահովելու գործում, իսկ Ռուսաստանը ցանկանում է իր անվտանգությունն ապահովել սեփական սահմաններից շատ հեռու: Սովորաբար այդպես վարվում է ոչ միայն Ռուսաստանը, այլեւ ցանկացած շատ թե քիչ կարող պետություն: Օրինակ` ԱՄՆ-ը «սեփական քաղաքացիների անվտանգությունն ապահովում է» պատերազմ մղելով եւ ներկայություն ապահովելով մյուս կիսագնդում` Իրաքում, Աֆղանստանում եւ՛ այլուր, որտեղ դա անհրաժեշտ է: Վստահ եմ, որ եթե մեր պետությունները նույնպես նման հնարավորություններ ունենային, մենք հպարտորեն կընդունեինք այդ եղելությունը: Ակնհայտ է, որ պետության ինքնուրույն ռազմական քաղաքականությունը կարող է արտահայտվել ոչ միայն ոչ ավանդական գործընկերոջից ռազմական տեխնիկա գնելով, ոչ միայն իր տարածքում գտնվող օտարերկրյա ռազմակայանի նկատմամբ վերաբերմունքի փոփոխությամբ, այլ գլխավորապես ռազմատեխնիկական տեսանկյունից` ավելի լավ, իսկ աշխարհաքաղաքական տեսանկյունից` ավելի անվտանգ տարբերակի ընտրությամբ: Ինչ եք կարծում, եթե, օրինակ, Վրաստանում Ռուսաստանն ընկալվում է մի կողմից` որպես, մեղմ ասած, ոչ բարեկամ պետություն, իսկ մյուս կողմից` ռուսական ռազմակայանների դուրսբերումից հետո երկար դեռ երկար ժամանակ այլ ռազմակայաններ չեն կարող տեղակայվել (Վրաստանը երկար ժամանակ չի կարողանա դառնալ ՆԱՏՕ-ի անդամ), ապա Վրաստանի համար արդյո՞ք դա ավելի վտանգավոր հեռանկար չէ, քան այժմ:

Ստեփան Գրիգորյան

Իհարկե, քաղաքականությունը եւ հատկապես դրա ռազմական բաղադրիչը փոխանակություն է: Այսպես, յուրաքանչյուր երկիր իր տարածքում ուրիշ երկրի ռազմակայաններ տեղակայելիս հաշվարկում է իր օգուտները: Բայց օգուտն առաջին հերթին որոշվում է դրա դիմաց ակնկալվող անվտանգության չափով, այլ ոչ թե ստացած փողի քանակությամբ: Ուստի, Հայաստանում ռուսական ռազմակայանի ներկայությանը մենք պետք է առաջին հերթին մոտենանք հենց այդ տեսակետից: Իսկապես, տասը տարի առաջ, երբ մենք մշակում էինք «Հայաստանում ՌԴ-ի ռազմակայանի մասին» պայմանագիրը (ես մասնակցել եմ այդ պայմանագրի մշակմանն ու վավերացմանը), մեզանից եւ ոչ մեկը կասկածներ չուներ մեր գործողությունների ճիշտ լինելու վերաբերյալ: Այն ժամանակ նոր էր սկսվում տարածաշրջանի երկրների համագործակցությունը ՆԱՏՕ-ի հետ, ԱՄՆ-ի հետ ռազմական համագործակցության մասին մտածելն անգամ աներեւակայելի էր: Այն ժամանակ ԱՄՆ-ը եւ Արեւմուտքի մյուս երկրները շարունակ կրկնում էին, որ ԱՊՀ երկրները (հատկապես ռազմական ոլորտում) կազմում են Ռուսաստանի ավանդական ազդեցության գոտին: Հաշվի առնելով բազմաթիվ գործոններ, ներառյալ Թուրքիայի գործոնը, Հայաստանի համար բնական էր սեփական անվտանգությունը փնտրել Ռուսաստանի հետ երկկողմ ռազմական համագործակցության մեջ: Հայաստանում ռուսական ռազմակայանների մասին պայմանագիրը ստորագրվեց 25 տարով, դրանց պահպանման ծախսերի կեսը Ռուսաստանը վերցնում էր իր վրա: Այսօր իրադրությունը ուղղակի փոխվել է: 2001 թ. սեպտեմբերի 11-ի իրադարձություններից հետո ԱՄՆ-ը երկկողմ ռազմական համագործակցություն սկսեց տարածաշրջանի երկրների հետ, խիստ տպավորիչ են տարածաշրջանի երկրների հետ ՆԱՏՕ-ի համագործակցության մասշտաբները: Հետաքրքիր է, որ այդ փոփոխությանն առաջինն արձագանքեց հենց Ռուսաստանը, որը երկու տարի առաջ նվազեցրեց Հայաստանում ռազմակայանների պահպանման ծախսերի իր մասը: Մենք հասկանում ենք, թե դա ինչ է նշանակում: Եթե ԱՄՆ-ը աշխարհի տարբեր մասերում (ներառյալ Կենտրոնական Ասիան) իր ռազմակայանների պահպանման համար ծախսում է հսկայական միջոցներ, ապա դա նշանակում է, որ նա շահագրգռված է իր զորքերը հյուրընկալող երկրի անվտանգությամբ, ինչպես նաեւ լուծում է իր աշխարհաքաղաքական եւ ռազմական խնդիրները: Իսկ եթե Ռուսաստանը չի ցանկանում փող ծախսել իր կայանների վրա, ապա դա նշանակում է, որ նա շահագրգռված չէ իր ռազմակայանների գործունեության արդյունավետությամբ:

Տես էջ F

Ներդիր

Ա էջից

Կոբա Լիկլիկաձե.
Լաուրա Բաղդասարյանին

Ես միանգամայն ճիշտ եմ համարում, որ դուք բարձրացրիք այդ հարցը: Ինձ թվում է, որ վրացական կառավարությունը հենց քաղաքական ու տնտեսական շահի տեսանկյունից է պահանջում դուրս բերել այն երկրի ռազմակայանները, որը Վրաստանին ոչինչ չի վճարում: Վրաստանում ռուսական ռազմակայանների տեղը ոչ ոք չի զբաղեցնի այդ ճանապարհով: Առաջին` դա շատ թանկ կարժենա, երկրորդ` Վրաստանի հիմնական դաշնակիցների (ՆԱՏՕ, Թուրքիա, ԱՄՆ) համար Բաթումիի եւ Ախալքալաքի ուղղությունները չեն կարող համարվել ռազմավարական: Բայց դա չի նշանակում, թե Վրաստանի տարածքում չեն կարող հայտնվել օտարերկրյա ռազմակայաններ: Անվտանգության հավելյալ երաշխիքները եւ բյուջեում հավելյալ միջոցները ոչ մեկին չեն խանգարում: Իսկ Ռուսաստանը Վրաստանին պետք է ներկայացնի ռազմական համագործակցության իրավահավասար եւ հիմնավորված նախագիծ:

Սերգեյ Մինասյանին

Ախալքալաքում ապրող հայերը վախենում են, որ ռուսական զինվորականների փոխարեն կգան թուրքերը: Սակայն դա քիչ հավանական է, քանի որ Վրաստանի իշխանությունները չեն ցանկանում ունենալ եւս մեկ անջատողական հակամարտություն: Այդ բանը հասկանում է եւ Թուրքիան, որը վրացական զինված ուժերի խոշոր դոնորն է: Ամենայն հավանականությամբ, Ախալքալաքում կտեղակայվի էլիտային վրացական վաշտ, որին կմարզեն ամերիկյան հրահանգիչները:

Ալեքսանդր Ռուսեցկի.
Ստեփան Գրիգորյանին

Թույլ տվեք բանավիճել Ձեզ հետ: Ռազմակայանների հարցում ես համաձայն եմ Ձեր ասածի հետ: Դրանք հեռանում են: Դանդաղ եւ անվստահ: Հեռանում են որպես ոչ միայն տեխնիկապես, այլեւ սկզբունքորեն հնացած: Ռազմակայանը մի կլիշե-տերմին է, որը նստած է մեր գիտակցության մեջ: Այն խանգարում է մեզ` տեսնելու իրողությունները: Վրաստանում Ռուսաստանի ռազմական ներկայությունը չի նվազում: Այն փոխակերպվում է: Սուխումիում եւ Ցխինվալիում ուժային նախարարությունների ղեկավարները կադրային զինվորականներ կամ պահեստի զինծառայողներ են` Ռուսաստանի քաղաքացիներ: Երկրի տարածքում վխտում են տարատեսակ գործակալներ, այդ թվում` մեր հարեւաններինը եւ գլխավոր հարեւանինը: Ոչ պաշտոնական ռազմական կազմավորումները համալրված են Ռուսաստանի քաղաքացիներով, եւ ինձ համար միեւնույն է, թե նրանք ինչ ավտոմատներ են կրում, կամ որ շրջանից են: Նրանք անպայման պետք են: Եւ գիտե՞ք ինչի համար: Որպեսզի երաշխավորեն «երանելի խաղաղապահների» ներկայության անհրաժեշտությունը: Խորհուրդ չեմ տալիս ամեն ինչ վարդագույն դիտարկել: Վարդը գեղեցիկ ծաղիկ է, բայց շատ արագ է թառամում:

Ալբերտ Մամեդով

Անցյալ տարի Միլլի Մեջլիսն ընդունեց օրենք ազգային անվտանգության մասին: Համաձայն այդ օրենքի` ոչ մի պետություն իրավունք չունի ռազմակայաններ ունենալ Ադրբեջանում: Հետեւաբար, եթե Գաբալայի ռադիոլոկացիոն կայանը ռազմաբազա լիներ (ինչպես որոշ ընկերներ գերադասում են այն կոչել), ապա ինքնաբերաբար դատապարտված կլիներ ապամոնտաժման: Եթե հաշվի առնենք, որ Ռուսաստանը վճարում է տարեկան ընդամենը 7 միլիոն դոլար (ինչը ծիծաղելի գումար է ճառագայթման «գլոբալ» ֆոնի, մեծաքանակ հիվանդությունների առկայության պայմաններում, երբ կայանի շրջակայքում անհետացել են նույնիսկ մեղուները, թիթեռները եւ խխունջները, իսկ մարդիկ կորցրել են պտղաբերությունը), ապա պետք է ենթադրել, որ Ադրբեջանի կառավարությունը վաղուց կարող էր այդ ՌԼԿ-ը դուրս հանել երկրի սահմաններից: Միջազգային օրենսդրությունը, կոնվենցիաների եւ համաձայնագրերի պահանջները, ինչպես նաեւ քաղաքական կոնյունկտուրան հուշում են հենց այդպիսի ընթացք: Բայց այստեղ կա մի բարդություն: Ռուսաստանի եւ Ադրբեջանի միջեւ համաձայնագիր է ստորագրվել այն մասին, որ ռուսական կողմը վարձակալում է Գաբալայի ՌԼԿ-ը մի պայմանով, որպեսզի տեղեկատվություն հաղորդի Ադրբեջանի տիեզերական գործակալությանը եւ սահմանապահ զորքերին, իսկ համապատասխան հարցման դեպքում` նաեւ Ադրբեջանի զինված ուժերի գործամասերին: Այսօր թեժ բանավեճեր են տեղի ունենում այս ՌԼԿ-ի նպատակահարմարության մասին: Փորձագետները հակված են այն կարծիքին, որ Ռուսաստանն այն ոչ մեկին չի զիջի, այլ կգերադասի ժամանակի ընթացքում ապամոնտաժել: Որքա՞ն կպահանջվի սպասել այս խնդրի լուծմանը, ցույց կտա ժամանակը:

Իրակլի Մենղիշվիլի

Այն հարցի կապակցությամբ, թե արդյո՞ք Վրաստանի անվտանգությունը չի թուլանա ռուսական զորքերի բացակայության պայմաններում, կարծում եմ, պետք է միանշանակորեն պատասխանել` ոչ, չի պակասի, քանի որ դրանք հիմնականում ապակայունացնող գործոն են եղել: Օրինակ` ռազմակայանները օժանդակում էին Աբաշիձեի վարչակարգին, զբաղվում էին զենքի վաճառքով եւ այլն: Այսինքն` ռուսական ռազմակայանների դուրսբերումից հետո եթե Վրաստանի ընդհանուր անվտանգությունը չամրապնդվի, ապա չի թուլանա:

Ստեփան Գրիգորյան.
Ալեքսանդր Ռուսեցկուն

Երբ ես խոսում էի Վրաստանում ռուսական ռազմական ներկայության մասին, նկատի ունեի հակամարտության գոտիները, քանի որ դրանք առանձին եւ լուրջ դիտարկման հարցեր են: Հակամարտության այս գոտիներում անկասկած ուժեղ է Ռուսաստանի ռազմական ներկայության ոչ ֆորմալ բաղադրիչը: Եվ ստեղծված վիճակից հնարավոր ելքերից մեկը, իմ կարծիքով, ենթադրում է հյուսիսօսական եւ աբխազական հակամարտությունների կողմերի շփման գծում գտնվող խաղաղապահ ուժերի միջազգայնացում: Մերձդնեստրյան հակամարտության դեպքում այս գործընթացն արդեն սկսվել էր, երբ Ուկրաինայի նախագահ Վ. Յուշչենկոն այս տարվա ապրիլի 23-ին ՎՈՒԱՄ-ի գագաթաժողովում առաջարկեց մերձդնեստրյան հակամարտության կարգավորման բանակցություններին միացնել ԵՄ-ը եւ ԱՄՆ-ը (այսինքն` ընդլայնել հակամարտության լուծման գործող ձեւաչափը. Մոլդովա, Ռուսաստան, Ուկրաինա եւ ԵԱՀԿ, չորսից հասցնելով վեց մասնակցի), իսկ ԱՊՀ-ի ներկայիս գործող խաղաղապահ ուժերը, որոնք գործնականում բաղկացած են միայն ռուսական խաղաղապահներից, փոխարինել միջազգային ուժերով:

Ալեքսանդր Ռուսեցկի.
Ստեփան Գրիգորյանին

Միջազգային ուժերի կապակցությամբ... Ռուսաստանն այդ բոլոր հակամարտությունների մասնակից կողմ է: Մի՞թե կոլեգաներից որեւէ մեկը կառարկի սրան: Հուսով եմ` ոչ: Ելնելով սրանից` խաղաղապահության կարեւորագույն սկզբունքն այն է, որ հակամարտության կողմը չի կարող լինել միջնորդ: Բայց ինչո՞ւ է բարեկիրթ միջազգային հանրությունը լռում` նայելով Ռուսաստանի այս վարքին: Քանի որ այն նույնպես իր էությամբ եւ երկերեսանիությամբ նույնքան նողկալի է: Ամեն դեպքում, իսկ ավելի ճիշտ` իմ իդեալական պատկերացմամբ, շահագրգիռ կողմերը պետք է վտարվեն խաղաղապահ գործողություններից: Ավելին կասեմ` հարեւանները չպետք է մասնակցեն նման գործողություններին: Հարկ է ներդնել նոր միջազգային սկզբունքներ, այլապես մենք բոլորս դասապարտված կլինենք խամաճիկի դերակատարության:

Քննարկման թեմա. Վրաստանից ռուսական զորքերի դուրսբերման հետեւանքները

Իրակլի Մենղիշվիլի. **Ռուսներից հետո մենք դասապարտված կլինենք ազատության**

Աբխազիայում եւ Հարավային Օսիայում խաղաղապահ ջանքերի միջազգայնացման հարցը միանշանակ չէ: Ամենից շատ այն կախված է Վրաստանի կառավարության պահվածքից: Եթե կառավարությունը հետեւի ժողովրդավարական ուղղությանը եւ դիմի քաղաքակիրթ մեթոդների, ապա կարգավորումը հնարավոր կլինի իրականացնել ներքին ռեսուրսներով (առանց Ռուսաստանի եւ մյուսների), իսկ եթե ոչ, ապա առանց միջազգայնացման հնարավոր չի լինի յոլա գնալ: Ինչ վերաբերում է այլ երկրների ռազմակայաններին (ռուսականների փոխարեն), ապա չեմ կարծում, թե մոտ ապագայում դա հնարավոր է: Առնվազն ԱՄՆ-ը բազմիցս հայտարարել է, թե չի պատրաստվում իր զորքերը տեղակայել Վրաստանում: Ուստի, ուզում ենք, թե ոչ, ռուսների հեռանալուց հետո մենք դասապարտված կլինենք ազատության: Իհարկե, Վրաստանը կշարունակի արդիականացնել իր անվտանգության համակարգը` հետեւելով արեւմտյան չափանիշներին, որպեսզի ինտեգրվի ՆԱՏՕ-ին: Բայց դա արդեն այլ հարց է եւ ամենայն հավանականությամբ քիչ ընդհանուր բան կունենա հարաբերությունների ներկա համակարգի հետ (այդ թվում` ռուս-վրացական):

Ալեքսանդր Ռուսեցկի. **Մեր ներքին գործերով սովորաբար զբաղվում են ուրիշ պետություններ**

Իրակլի Մենղիշվիլուն. Ես համաձայն եմ, որ եթե որպես կառավարության եւ հասարակության գործունեության հիմք ընդունվեն ժողովրդավարական արժեքները, եւ եթե պակասի էթնո-խմբային էգոիզմը, ապա խաղաղապահ ուժեր կարելի է գտնել նաեւ մեր հասարակության ներսում եւ տեղայնացնել հակամարտությունը, այլ ոչ թե միջազգայնացնել: Դա ամենաճիշտ ուղին է, բայց դրա համար հավանաբար անհրաժեշտ է քաղաքական մշակույթի որոշակի մակարդակ: Փաստացի իրողությունն այն է, որ մեր ներքին գործերով զբաղվում են ուրիշ պետություններ: Ինչքան նրանք քիչ լինեն, այնքան մեզ համար ավելի լավ կլինի: Կամ ինչքան մեզ համար լավ լինի (ես նկատի ունեմ, իհարկե, բոլորին միասին), այնքան նրանք քիչ կլինեն: Ի՞նչ ես կարծում, Վրաստանից ռուսական ռազմակայանների դուրսբերումը կազդի՞ ռուսական խաղաղապահ ուժերի ներկայության վրա: Որքա՞ն է հավանականությունը, որ մոտ ժամանակում հակամարտության գոտիներում տեղի կունենան հերթական սադրանքները, ինչի հետեւանքով անհրաժեշտ կլինի ռուսական խաղաղապահ ուժերի ներկայությունը:

Իրակլի Մենղիշվիլի

Խաղաղապահների հարցն ուղղակիորեն կապված չէ Վրաստանից ռուսական ռազմակայանների դուրսբերման հետ, բայց իհարկե նրանք նույնպես պետք է հեռանան: Ձեւականորեն դրա համար բավարար է մեր կառավարության որոշումը: Ինչ վերաբերում է կառավարությանը, ապա նրա դրդապատճառների մասին, հատկապես վերջին ժամանակներս, դժվար է դատել: Ուստի ոչինչ չեմ բացառում: Ինչպիսի սադրանք էլ որ լինի որեւէ կողմից), կամ ցանկացած այլ գործողություն, դրանք միմիայն կձգձգեն կարգավորման գործընթացը: Այսինքն` Վրաստանից ռուսական խաղաղապահների դուրսբերումն անխուսափելի գործընթաց է: Ես այդպես եմ կարծում:

Կոբա Լիկլիկաձե

Վրաստանից ռուսական ռազմակայանների դուրսբերումը Ռուսաստանի անհեռատես քաղաքականության եւ ձեւավորված միջազգային կոնյունկտուրայի արդյունք է: Ռուսաստանը Վրաստանի հետ շրջանակային պայմանագիր չի ստորագրել, բացահայտորեն օժանդակել է անջատողական վարչակարգերին, մի կոպեկ անգամ չի վճարել ռազմական օբյեկտների պահպանման համար, չի կատարել իր խոստումը` օգնելու Վրաստանի զինված ուժերի կառուցմանը, գրեթե 15 տարվա ընթացքում վրաց եւ ռուս զինվորականների միջեւ [illegible]

միջազգային քաղաքականությանը, ապա արժե հիշել, որ Եվրոպայում սովորական զինված ուժերի համաձայնության հարմարեցումը 1999 թ. ԵԱՀԿ-ի Ստամբուլյան գագաթաժողովում դրեց գրեթե երեսնամյա բանակցությունների (որոնք պատմության մեջ հայտնի են որպես զինաթափման բանակցություններ) վերջակետը: Ժամանակին ամերիկացի մասնագետների մշակած մոտեցումը ենթադրում էր երկու եվրոպական բլոկների` ՆԱՏՕ-ի եւ Վարշավյան պայմանագրի երկրների` Եվրոպայում տեղակայված հարձակողական զինատեսակների (տանկեր, հրետանի, զրահատեխնիկա, մարտական ուղղաթիռներ եւ ինքնաթիռներ) քանակի կրճատում եւ համատեղ վերահսկում: 1990 թ. ստորագրվեց Պայմանագիր սովորական զինատեսակների մասին, որտեղ խոսվում էր երկու բլոկների մարտական տեխնիկայի կրճատման պայմանների մասին` ընդհանուր առմամբ 43 հազար միավորով: Բայց քանի որ դրա ստորագրումից կարճ ժամանակ անց Խորհրդային Միությունը փլուզվեց, ապա առաջացավ այդ համաձայնությունը նոր իրողություններին հարմարեցնելու անհրաժեշտություն, որն էլ տեղի ունեցավ 1999թ. Ստամբուլի գագաթաժողովում: Այնտեղ էլ հենց լուծվեց Վազիանիի եւ Գուդաուտայի ռազմակայանների ճակատագիրը (դրանք դուրս բերվեցին 2001թ.): Իսկ Բաթումիի եւ Ախալքալաքի կայանների դուրսբերումը որոշված է (Արեւմուտքի ուժեղ ճնշման ներքո) ավարտել 2008 թվականին: Բայց, ինչպես ճիշտ նկատեց Ալեքսանդր Ռուսեցկին, դրանով Ռուսաստանի ռազմական ներկայությունը Վրաստանում եւ Հարավային Կովկասում չի ավարտվում: Տարածաշրջանը մնում է բավական ռազմականացված եւ պայթյունավտանգ առաջին հերթին չլուծված հակամարտությունների պատճառով:

Լաուրա Բաղդասարյան. **Ռուսաստանի հետ եւ առանց Ռուսաստանի**

Քննարկման դրված հարցերի վերլուծությունը կարող է մոտեցնել մեզ այն գործընթացների ընկալմանը, որոնք հենց հիմա տեղի են ունենում վրաց-ռուսական փոխհարաբերություններում եւ ընդհանուր առմամբ ողջ տարածաշրջանում: Քանզի վերջին տարիներին ավելի ու ավելի պարզ է երեւում, որ ցանկացած պետության մեջ կատարվող որեւէ շարժում այս կամ այն կերպ ազդեցություն է թողնում հարեւանների վրա: Առավել եւս, եթե դա կապված է անվտանգության հետ: Դեռ երեկ ես հարցնում էի վրացի փորձագետներին, թե արդյո՞ք ռուսական ռազմակայանների դուրսբերումից հետո երկիրը չի հայտնվի ավելի անբարենպաստ վիճակում: Հարցը հրատապ է, քանի որ կապված է ոչ միայն Վրաստանի անվտանգության հետ, այլեւ իրադրությունների հնարավոր սրման հետ թե՛ Վրաստանի հակամարտության գոտիներում, թե՛ հայ-ադրբեջանական փոխհարաբերություններում: Ռուս-վրացական փոխհարաբերությունները Հարավային Կովկասի գլխավոր հակասություններից մեկն են, քանի որ ավելի ու ավելի շատ են ստանում աշխարհաքաղաքական բաղադրիչ: Սերգեյ Մինասյանի հարցը, թե ինչու հենց հիմա հնարավոր դարձավ Վրաստանից ռազմակայանների դուրսբերումը, կարեւոր է հենց այս տեսանկյունից: Հասկանալի է, որ Ռուսաստանի, ԱՄՆ-ի նման երկրները հենց այնպես չեն հավաքում «իրենց ճամպրուկները» եւ հեռանում որեւէ երկրից: Չունեմ հարցին սպառիչ պատասխան տալու հավակնություն, բայց ինձ թվում է, որ այդ բանը հնարավոր դարձավ մի քանի պատճառներով.

ա) այս պահին Ռուսաստանն արդեն ունի Վրաստանի վրա ազդեցության այլ լծակներ, որոնք նա բոլոր կարեւոր ուղղություններով զարգացրել է վերջին 2-3 տարիների ընթացքում: Տնտեսությունը եւ հիմնականում` էներգետիկան, ինչպես բազմիցս նշվեց այս կոնֆերանսի մասնակիցների կողմից, լավ այլընտրանք է զինված կազմավորումների ներկայությանը: Առավել եւս, որ դուրս են բերվելու ոչ բոլոր կայանները: Ասենք` Գուդաուտայի ռազմակայանը պետք է մնա:

բ) Դուրսբերումը հնարավոր դարձավ հենց հիմա, քանի որ կատարվել է երկու լուրջ հայտարարություն. ռուսական ռազմակայանների փոխարեն

Ներդիր

Քննարկման թեմա. Հարավային Կովկասում ՆԱՏՕ-ի ռազմակայանների ներկայության հեռանկարները

Իրակլի Մենղիշվիլի. **Հայաստան-Թուրքիա**

Ինչ վերաբերում է Հայաստանի եւ Թուրքիայի միջեւ հարաբերություններին, ապա ինձ թվում է, թե Հայաստանը չափից ավելի զգուշավոր դիրք է գրավել: Վստահ եմ, որ դրսից ոմանք յուղ են լցնում կրակին, որպեսզի հայերին պահեն լարվածության եւ հարեւանների նկատմամբ անվստահության մեջ: Ինձ թվում է, որ երկու-երեք քաղցր խոսքից հետո դուք հանկարծ կվերածվեք Թուրքիայի լավագույն բարեկամների: Իհարկե, ես մի քիչ պարզեցնում եմ, բայց ասածիս մեջ ճշմարտության հատիկ կա:

Ստեփան Գրիգորյան. Ալեքսանդր Ռուսեցկուն

Ինչ կանի Ռուսաստանը Վրաստանից իր ռազմակայանները հանելուց հետո: Առաջին՝ ըստ ռուսական եւ վրացական կողմերի ստորագրած համաձայնության՝ դուրսբերումը կավարտվի միայն 2008 թվականի սկզբին, իսկ այդ ընթացքում, վստահ եմ, կարող է շատ բան փոխվել, եւ կլինեն զորքերի դուրսբերման մարտավարական խնդիրների հետ կապված բարդություններ ու վեճեր: Երկրորդ՝ հենց այս ընթացքում Ռուսաստանը պետք է լուծի տարածաշրջանում եւ մասնավորապես Հայաստանում իր ռազմական ներկայության հարցը: Ես չեմ բացառում, որ այստեղ Ռուսաստանը կսկսի մտածել իր կայանների անկլավային ներկայության նպատակահարմարության մասին: Հայաստանը Ռուսաստանի հետ սահման չունի, իսկ Վրաստանից ռազմակայանները հանելուց հետո Ռուսաստանի համար Հայաստանում գտնվող ռազմակայանի նյութական ապահովությունը կդառնա դժվարին խնդիր: Երրորդ՝ կուժեղանա Աբխազիայի եւ Հարավային Օսիայի հարցերով Ռուսաստանի ճնշումը Վրաստանի վրա, այսինքն՝ Ռուսաստանն էլ ավելի բացահայտորեն ցույց կտա իր ներքաշվածությունը այդ հակամարտությունների մեջ հօգուտ Աբխազիայի եւ ՀՕ-ի: Այդ ժամանակ աշխարհի հասարակայնությունը ավելի սրությամբ կդնի ռուսական խաղաղապահներին միջազգային ուժերով փոխարինելու հարցը: Անպայման չէ, որ դրա նախաձեռնողը լինի Վրաստանը (ինչպես մերձդնեստրյան հակամարտության մեջ խաղաղապահ ուժերի միջազգայնացման նախաձեռնողը եղավ Ուկրաինան): Նախաձեռնությունը կարող է գալ ԱՄՆ-ից, որը շահագրգռված է Վրաստանի տարածքային ամբողջականության վերականգնումով, ինչպես նաեւ ՆԱՏՕ-ից, որն ունի խաղաղապահ գործունեության մեծ փորձ եւ հնարավորություններ: Եթե դատելու լինենք ըստ այն քաղաքական եւ դիվանագիտական օժանդակության, որ ԱՄՆ-ը, ՆԱՏՕ-ն եւ Եվրամիությունը ցուցաբերեցին Վրաստանին ռուսական կայանների դուրսբերման հարցում, ապա կնկատենք, որ նրանք շահագրգռված են Աբխազիայում եւ ՀՕ-ում հակամարտությունների արագ կարգավորմամբ տարածքային ամբողջականության սկզբունքի հիման վրա:

Ալեքսեր Մամեդով. **Որքան ավելի արագ, այնքան ավելի լավ...**

Ընդհանուր առմամբ, ինչպես ասում էր Կիսա Վորոբյանինովը, առեւտուրն այստեղ տեղին չէ: Երբ կարդում ես վրաց գործընկերներին, գտնում ես պատմական, ռացիոնալ հատիկներ, որոնք կարող են աճել եւ տալ ընդունելի պտուղներ: Հայ մասնագետների դեպքն առայժմ ավելի դժվար է: Ոչ մեկի համար գաղտնիք չէ, որ Վրաստանը մշտական անհարթություններ է ունեցել ոչ միայն Օսմանյան կայսրության, այլեւ հարեւան «թաթարների» հետ: Այդուհանդերձ Վրաստանը կարողացավ բարեկամաբար ընդունել թե՛ Թուրքիային, թե՛ Ադրբեջանին եւ իրեն հեռու պահել Ռուսաստանից, թեեւ բոլոր դեպքերում ռուս ժողովուրդն ավելի մոտ է Վրաստանին: Այստեղ հարցն այսպես է դրված. «Ո՞ւմ դեմ ենք բարեկամություն անում»: Այսօր Թուրքիան 1914-1919 թթ. երկիրը չէ, որն

Տես էջ Դ

Բ էջից

...ն տեղակայվի օտարերկրյա զինված կազմավորումներ (սա վրացական իշխանությունների հայտարարությունն է), եւ դուրսբերման շուրջ բանակցությունների ողջ ընթացքում մշտապես հնչում էին ԱՄՆ-ի, ՆԱՏՕ-ի հայտարարությունները, որ չկա Վրաստանում հյուսիսատլանտյան կազմավորումներ տեղակայելու մտադրություն:

Իրակլի Մենղիշվիլի

Այո, ռազմակայանների հարցը ընթացքի մեջ դրվեց արագորեն: Ստացվեց ոչ վատ արդյունք, քանի որ խնդիրը բավական հասունացած էր, եւ այս հարցում կառավարությունը գործում էր ներքին եւ արտաքին սպասելիքների համաձայն: Եթե ավելի շուտ անեին այդ բանը, վստահ եմ, դարձյալ կստացվեր: Իհարկե, սկզբնական շրջանում ժողովրդի մեջ որոշակի պատրանքներ կային այն մասին, որ եթե ռազմակայանները տանք ռուսներին եւ համագործակցենք, ապա Ռուսաստանը հանգիստ կթողնի Վրաստանին, բայց արդեն վաղուց նման լավատեսներ չկան: Իսկ ինչ վերաբերում է այն հարցին, թե ինչու էր կառավարությունը մինչ այդ հապաղում, ապա այդ մասին տարբեր կարծիքներ կան: Բայց կարեւորն այն է, որ կառավարությունը միշտ չի առաջնորդվում ժողովրդի շահերով եւ միջազգային պարտավորություններով: Այսինքն՝ ես չեմ կարծում, թե լուծման վրա ընդհանուր առմամբ ազդել են այնպիսի տարրեր, ...պիսիք են հակաահաբեկչական կենտրոնը կամ ինչ-որ որոշակի առաջարկներ: Կոբա Լիկլիկաձեն ճիշտ է, երբ ասում է, որ հարցը լիովին հասունացած էր, եւ պետք էր միայն գտնել բաժանման ճիշտ ձեւ:

Սերգեյ Մինասյան. **Նոր պայմաններում Վրաստանի անվտանգության մասին**

Ալեքսանդր Ռուսեցկուն

Արդեն գրեթե մեկ տարի բազմաթիվ վրացի փորձագետներ եւ ոչ կառավարական կազմակերպությունների ներկայացուցիչներ լուրջ անհանգստություն են հայտնում Վրաստանի կողմից զինամթերքի եւ ռազմական տեխնիկայի լայնամասշտաբ եւ տենդագին գնումների փաստերի առնչությամբ: Չնայած նոր Վրաստանի զինված ուժերի բարեփոխման եւ կառուցման մասին ռազմաքաղաքական ղեկավարության հայտարարություններին, շատերը կարծում են, որ խոսքը երկրի տարական ռազմականացման մասին է: Ձեզ չի՞ թվում, որ այն պայմաններում, երբ Օսիայում եւ Աբխազիայում ռազմական գործողությունների վերսկսումը Վրաստանում ընկալվում է որպես իրադարձությունների վատթարագույն ընթացք, երկրի ղեկավարությունը ընտրել է Վրաստանի անվտանգության ապահովման ամենավտանգավոր եւ շատ առումներով անարդյունավետ ճանապարհը: Եվրատլանտյան ինտեգրման ինստիտուցիոնալ եւ փաստացի (այլ ոչ թե դեկլարատիվ) խորացման, ԶՈՒ-ի համակարգային բարեփոխման փոխարեն այն ընթանում է սեփական ֆիզիկական հզորության մեծացման ուղով՝ հույս ունենալով ուժային ճնշում բանեցնել Հարավային Օսիայի եւ Աբխազիայի վրա:

Մյուս կողմից՝ եթե նույնիսկ հաշվի առնենք, որ Մ. Սաակաշվիլիի կառավարությունը փորձում է ուժային գործողության դիմել, ասենք, Հարավային Օսիայի նկատմամբ, ապա նրա ինչին է պետք այդ քանակությամբ ծանր տեխնիկան: Օսերի զինված կազմավորումներին հակազդելու համար միանգամայն բավական է Վրաստանի ունեցած պոտենցիալը. թվաքանակությունը լիովին Վրաստանի կողմից է: Իսկ եթե խնդիրն այն է, որ օսերի կամ աբխազների կողմից կարող են հանդես գալ ռուսական զորքերը, ապա բոլորովին անիմաստ են դառնում ռազմական տեխնիկայի ձեռքբերման այդ ջանքերը. ինչ կարող է հակադրել Վրաստանը՝ գնելով տասնյակ տանկեր, եթե գործին բացահայտորեն խառնվեն, ասենք, Հյուսիսկովկասյան ռազմական օկրուգի 58-րդ բանակի զորքերը:

Ալեքսանդր Ռուսեցկի. Սերգեյ Մինասյանին

Ես Ձեզ հետ համաձայն եմ, տեղի է ունենում անզուսպ ռազմականացում, որը հիմնված է անշնորհք քաղաքականության վրա: Բայց ինչ կարող ես անել, այսքան տարի մենք զգում ենք հյուսիսի անշնորհք քաղաքականության հետեւանքները: Ցավոք, քաղաքական մշակույթը մեզ փոխանցվում է ոչ միայն արեւմուտքից, այլեւ հյուսիսից: Չափից ավելի շատ զգացմունքներ եւ քիչ բանականություն է դրսեւորվում: Թեեւ կարող եմ ենթադրել, որ մենք շատ բաների մասին տեղեկացված չենք: Ուրախ կլինեմ, եթե պարզվի, որ սխալվել եմ: Երկրի անվտանգության հիմքը՝ զինված ուժերը, կառուցվում են ոչ այն սկզբունքով, որով պետք է կառուցվեն: Դա հիմնարար խնդիր է: Ցանկացած կազմակերպության հիմքը կազմակերպական մշակույթն է: Իսկ դրա բաղադրիչները արժեքներն են: Եթե երկրի բանակն ուժեղ է եւ ուղղված է բոլորի, այլ ոչ թե մի մասի պաշտպանությանը մյուսներից, ապա օտարերկրյա ռազմական ներկայության նկատմամբ վերաբերմունքը նույնպես ուրիշ կլիներ: Ուրիշ կլիներ նաեւ վերաբերմունքը տարածաշրջանային ինտեգրման նկատմամբ եւ այլն:

Կոբա Լիկլիկաձե. **Վրաստանի ռազմականացման մասին**

Իմ հոդվածներում ես շոշափում եմ Վրաստանի ռազմականացման թեման: Եվ ահա նոր տվյալներ. 2005 թվականին Ուկրաինայից՝ 6 միավոր ՍԱՈՒ-2Ս3, 28 ԲՄՊ 2, 13 ԲՏՌ: Սպասվում է 40 միավոր ԲՄՊ 2 եւ 10 ԲՏՌ: Ես կարծում եմ, որ երկիրը պետք է լրացնի իր կորուստները եւ ուժեղացնի իր մարտական պոտենցիալը: Բայց դա հիմնական նախապատվությունը չէ. Վրաստանի իշխանությունները խիստ տարված են գնումներով այն դեպքում, երբ զորամասերում աճում է հանցագործությունը եւ կատարվում է սպայական կազմի համատարած կրճատում:

Լաուրա Բաղդասարյան. **Հայաստանը Վրաստանում կատարվող գործընթացների ֆոնին**

Չգիտեմ, ճի՞շտ է արդյոք հարցի նման դրվածքը, եթե վերցնենք միայն այն, որ ուժերի մի մասը Վրաստանից պետք է վերատեղակայվի Հայաստանում: Մյուս կողմից՝ ինչպես ճիշտ նկատեց Սերգեյ Մինասյանը, Հայաստանին ուղղված ՆԱՏՕ-ի բավական միանշանակ ուղերձն այն մասին, որ Հայաստանը կարող է ակնկալել այս կազմակերպության օժանդակությունն իր կողմնորոշումը փոխելու դեպքում, պատահական չէ IPAP ծրագրին Հայաստանի միանալու շրջանում: Բայց կարելի է ավելի առաջ գնալ եւ վերլուծել ուղերձն ընդունելու դեպքում հնարավոր զարգացումների տարբերակները: Բանն այն է, որ ինչպես ինձ թվում է, վրացական իշխանությունների վերահսկողության տակ գտնվող տարածքներից ռազմակայանների դուրսբերումից հետո Հայաստանը մնում է Հարավային Կովկասի միակ երկիրը, որտեղ ռուսական ռազմակայանները կարող են գտնվել՝ ունենալով իրավական հիմքեր: Վրաստանում եւ Ադրբեջանում կայաններ չեն լինի (Գաբալայի ՌԼԿ-ն, որքան էլ որ եզակի լինի իր տեսակով, այնուամենայնիվ չունի սովորական ռազմակայանների հնարավորությունները): Այսինքն՝ տարածաշրջանի միասնության տեսանկյունից Հայաստանը դառնում է աչքի փուշ: Թեկուզ անվնաս, բայց փուշ: Իհարկե, ցանկալի չէ աչքի փուշ լինել Հյուսիսատլանտյան Ալյանսում, բայց ընտրություն չկա: Նման կարգավիճակը Հայաստանի համար դառնում է Ռուսաստանի եւ արեւմտյան երկրների վրա ազդեցության միակ լծակը: Հատկապես, որ ասենք, ՆԱՏՕ-ն չունի Թուրքիայի վրա ներգործության այնպիսի լծակներ, որ նա դադարի Հայաստանի անվտանգության վրա ազդող հանգամանք լինելուց: Ցանկանում են այդ բանը ուրիշ երկրների փորձագետները, թե ոչ, համարում են դա անախրոնիզմ, թե ոչ, Հայաստանում Թուրքիայի նկատմամբ վերաբերմունքը միանշանակ չէ, նույնիսկ հաշվի առնելով այն, որ Թուրքիայի հետ հարաբերությունների կարգավորումը պաշտոնական մակարդակում հնարավոր է համարվում առանց նախապայմանների: Այնպիսի տարածված կարծիք կա, թե եվրոպական համայնքի ուղղությամբ շարժվող Թուրքիան չի կարող սպառնալիք լինել Հայաստանի համար առնվազն այն պատճառով, որ նրա համար Եվրամիության անդամությունը շատ ավելի կարեւոր է մի ինչ-որ փոքր եւ ռազմական առումով մի քանի անգամ ավելի թույլ Հայաստանի հետ հարաբերություններից: Սակայն Թուրքիայի ընկալման իրողությունների հետ պետք է հաշվի նստել ճիշտ այնպես, ինչպես պետք է հաշվի նստել այն իրողությունների հետ, որ Վրաստանից ռազմակայանների դուրսբերման հարցը Ռուսաստանի սպառնալիքից «համենայն դեպս հեռու մնալու» հարց է: Առավել եւս, եթե ուշադրություն դարձնենք, հենց Թուրքիան է Հայաստանի հետ իր հարաբերությունները կապել ղարաբաղյան հակամարտության հետ, այլ ոչ թե Հայաստանը, Թուրքիան է փակել Հայաստանի հետ իր սահմանները, այլ ոչ թե Հայաստանը: Հենց այսպիսի իրողություններն են, որ հիմքեր չեն տալիս Հայաստանում ընկալելու Թուրքիային որպես փոփոխվող եւ եվրոպականացվող երկրի: Հետաքրքիր է, որ այժմ, Վրաստանից ռազմակայանների դուրսբերումից հետո, հայ-թուրքական հարաբերությունների կարգավորումը ձեռնտու չէ ո՛չ Ռուսաստանին (այդ դեպքում Հայաստանում կվերանայվի Ռուսաստանի ռազմակայանների ներկայության հարցը), ո՛չ էլ Ադրբեջանին, որի համար դա կընկալվի որպես մահացու վիրավորանք: «Տարածաշրջանն առանց ռուսական ռազմակայանների» իրավիճակը արագ կփոխարինվի «Տարածաշրջանը ՆԱՏՕ-ական ռազմակայաններով» գործընթացով: Կարեւոր չէ, թե դրանք գործնականում երբ կտեղակայվեն այստեղ, 10-15, թե 20 տարի անց: Կարեւոր է սկզբի համար տպավորություն ստեղծել, որ տարածաշրջանի այս երկրներն իրենք, առանց արեւմտյան երկրների ճնշման, հրաժարվեցին ռուսական ռազմական ներկայությունից, առավել եւս, որ, իսկապես, Ռուսաստանն իր հերթին նույնպես զգալի մասնակցություն է ունեցել՝ երկրներին այդպիսի հրաժարման վիճակի հասցնելու գործում: Տարօրինակ է դա, բայց փաստ: Չգիտեմ, արդյո՞ք այն պատճառով, որ, իսկապես, Ռուսաստանին «հասկանալ չես կարող», թե՞ որովհետեւ Ռուսաստանն ինքը «խորհրդայինից անկախ երկրի» վերափոխման ընթացքում է: Դրան գումարած այն, որ ստիպված է չհրաժարվել գերտերության հավակնություններից: Այս դիտարկումներն առաջ են գալիս Հայաստանին հասցեագրված այս ուղերձի մասին խորհելիս:

Ներդիր

Ա էջից

Անտանտի դեմ էր: Թուրքիան Մեծ Բրիտանիայի եւ ԱՄՆ-ի ռազմավարական «ընկերն ու եղբայրն» է, Գերմանիայի պատմական գործընկերը, Ֆրանսիայի մարտավարական դաշնակիցը, վերջապես՝ ՆԱՏՕ-ի անդամը: Ինչ վերաբերում է ռուսական ռազմակայանները ՌԴ-ի եւ Արեւմուտքի նկատմամբ որպես լծակ օգտագործելու մասին Լաուրա Բաղդասարյանի մտքին, ապա առաջին գործընկերոջ դեպքում պնդումը ճիշտ է, իսկ երկրորդի դեպքում՝ սխալ: Հայաստանի (բայց ոչ հայերի) նկատմամբ Արեւմուտքի քաղաքականությունը միշտ չի լինելու փափուկ եւ երկդիմի: Երբ Ռուսաստանը վերջնական եզրակացության կգա «Կովկասյան մեծ խաղից» պատմական ելքի ժամկետների առնչությամբ, ապա ՆԱՏՕ-ն եւ առաջին հերթին՝ ԱՄՆ-ը, ամբողջովին հայտնի կդարձնեն, թե իրենց համար ինչքան անընդունելի է Հայաստանի այսօրվա քաղաքականությունը: Ի միջի այլոց, հայ հասարակության կարծիքն այն ժամանակ էապես տարբեր կլինի, զգալիորեն ավելի «արեւմտամետ»: Որքան ավելի արագ, այնքան ավելի լավ…

Լաուրա Բաղդասարյան. Ավելի լավ ո՞ւմ համար

Ալեքպեր Մամեդովին

Երբ ես խոսում եմ Արեւմուտքի (ԱՄՆ, ԵՄ-ի երկրներ) վրա Հայաստանի ազդեցության հնարավորության մասին, նկատի ունեմ այն պարզ ճշմարտությունը, որ (անկախ մեր ցանկություններից) նրանք մեր տարածաշրջանն ընդունում են որպես մեկ ամբողջություն: Ամեն դեպքում, ՀԿ-ի երկրներն այսօր ավելի քիչ են գիտակցում տարածաշրջանի ամբողջականության անհրաժեշտությունը, քան նրա արտաքին դերակատարները: Ուրիշ բան, որ այդ ամբողջականությունը նրանց անհրաժեշտ է որպես բարենպաստ ֆոն սեփական շահերն իրականացնելու համար, որոնք կարող են չհամընկնել մեր շահերի հետ: Բայց ի՞նչ անենք, որ մեր նման երկրներն ստիպված են խաղալ ավելի հզոր երկրների շահերի շփման կետերում: Ես կարծում եմ, որ հենց այդպիսի նկատառումների հիման վրա է Հայաստանը հետաքրքիր եւ կարեւոր դառնում, օրինակ, ԱՄՆ-ի, եվրոպական հանրության համար: Եթե այդպես չլիներ, ապա սկզբունքորեն չէր լինի եւ Հայաստանին Նոր հարեւանության ծրագրի մեջ ներգրավելու ձգտումը, չէր լինի IPAP ծրագրի «հայկական մասը», չէր լինի թեկուզ եւ այն հայտարարությունը, որի մասին երեկ խոսում էինք, որ եթե Հայաստանը որոշի ձերբազատվել ռուսական ռազմակայաններից, ապա Արեւմուտքը նրան կօգնի: Ինչո՞ւ օգնել Հայաստանին, Ալեքպեր, եթե, ինչպես Դուք եք գրում, Արեւմուտքն այլեւս երկերեսանության կարիք չունի:

Բացի այդ, ինձ մի քիչ զարմացնում է Թուրքիայի եւ Մեծ Բրիտանիայի, Թուրքիայի եւ ԱՄՆ-ի միջեւ «եղբայրության» Ձեր սահմանումը: «Եղբայրություն արտաքին քաղաքական փոխհարաբերություններում»՝ զվարճալի է հնչում: Դուք նաեւ գրում եք այն մասին, թե Հայաստանի հասարակությունն ինչքան շուտ դառնա արեւմտամետ, այնքան լավ: Կարելի՞ է իմանալ, թե ո՞ւմ համար է լինելու ավելի լավ: Եվ ի՞նչ կփոխվի մեր երկրների փոխհարաբերություններում դրանից հետո:

Ստեփան Գրիգորյան

Երկարաժամկետ հեռանկարում դժվար է կանխատեսումներ անել Ռուսաստանի կամ ՆԱՏՕ-ի ռազմակայանների ներկայության վերաբերյալ, քանի որ ՀԿ-ի տարածաշրջանում եւ նրա շուրջը փոփոխությունները կատարվում են շատ արագ եւ բազմաթիվ ուղղություններով: Բացի այդ, շատ բան կախված է նրանից, թե տարածաշրջանի երկրներում քաղաքական ինչ ուժեր են իշխում եւ որքան հետեւողական են նրանք իրենց արտաքին քաղաքական կողմնորոշումներում: Կարճաժամկետ հեռանկարում (5-7 տարի) հնարավոր է այսպիսի դասավորություն. Հայաստանում կշարունակի գործել ռուսական ռազմակայան, իսկ Վրաստանում եւ Ադրբեջանում դրանք չեն լինի: Բացի այդ, ՆԱՏՕ-ի հետ համագործակցության մասշտաբը գործողությունների անհատական ծրագրով Ադրբեջանի եւ Վրաստանի մոտ կլինի էապես ավելի մեծ, քան Հայաստանի մոտ (այսինքն՝ տարածաշրջանի երկրները կսկսեն բաժանվել ըստ անվտանգության տարբեր համակարգերի): Այդ դեպքում մենք կունենանք «սառը պատերազմի» ժամանակի դասական սխեմա, երբ մի կողմից՝ Հայաստանի, իսկ մյուս կողմից՝ Ադրբեջանի եւ Վրաստանի, միջեւ կանցնի «բաժանման գիծը»: Անվտանգության ռազմաքաղաքական բաղադրիչի հարցում տարածաշրջանը կպառակտվի երկու մասի: Սա զարգացման ամենաանբարենպաստ տարբերակն է, եւ ես հույս ունեմ, որ այն ամբողջ ծավալով չի իրականանա: Կարծում եմ, որ ավելի մեծ հավանականությամբ զարգացումը կընթանա մեկ այլ սցենարով, երբ Հայաստանը կսկսի ուժեղացնել ռազմական համագործակցությունը ՆԱՏՕ-ի եւ ԱՄՆ-ի հետ, եւ միաժամանակ ԱՄՆ-ը եւ Ռուսաստանը կունենան ավելի մոտ դիրքորոշումներ հարավկովկասյան անվտանգության ապագայի վերաբերյալ: Այս դեպքում անվտանգության հարցերում տարածաշրջանի երկրների դիրքորոշումների միջեւ խզումը կլինի նվազ շոշափելի: ՀԿ-ում ՆԱՏՕ-ի ռազմակայանների ներկայության հավանականության առնչությամբ. վստահ եմ, որ տարածաշրջանում ՆԱՏՕ-ի կամ ԱՄՆ-ի ավելի լուրջ ռազմական ներկայությունը իրականություն կդառնա մոտակա 2-3 տարում (արդեն այժմ ՆԱՏՕ-ն եւ ԱՄՆ-ը ներկա են ռազմական հրահանգիչների մակարդակով): Կարծում եմ, մեծ հավանականությամբ դրանք կլինեն ԱՄՆ-ի շարժական ուժերը, որոնք կտեղակայվեն Ադրբեջանում եւ Վրաստանում, քանի որ հրատապ է դարձել Բաքու-Թբիլիսի-Ջեյհան նավթամուղի անվտանգության եւ Կասպից ծովում Ադրբեջանի շահերի պաշտպանության հարցը:

Լաուրա Բաղդասարյան. Ուրվականների եւ իրողությունների մասին

Իրակլի Մենղլիշվիլուն

Իրակլի, ես կուզենայի վարակվել Ձեր լավատեսությամբ այն բանի առնչությամբ, թե ինչ պետք է անել, որ Հայաստանը դառնա Թուրքիայի լավագույն ընկերը: Ըստ Ձեզ՝ ստացվում է՝ «շատ քիչ բան». լայն ժպտալ եւ ասել մի քանի ջերմ խոսքեր (ես նույնպես փոխաբերական իմաստով եմ ասում): Իսկ Դուք, բայց ոչ միայն Դուք, այլ գրեթե Վրաստանի բոլոր փորձագետները (եւ ոչ միայն այս ֆորումում, այլ մյուսներում նույնպես), իրենց հոդվածներում, բանավոր եւ գրավոր ելույթներում, այն կարծիքն եք արտահայտում, թե Ռուսաստանը բնավ էլ Վրաստանի բարեկամը չէ, քանի որ վերջին տարիների ընթացքում Ձեր երկրի համար նա եղել է ապակառուցողական տարր: Կարեւոր չէ, դա եղել է Աբխազիայի, թե Վրաստանի կողմից սեփական արտաքին քաղաքականության ուղղության փոփոխության մասին տարիներ շարունակ կատարվող հայտարարությունների պատճառով, բայց, հավանաբար, փաստը մնում է փաստ, որ Ռուսաստանը Վրաստանի համար դարձել է օտար մարմին, որին ամբողջ մարմինը սկզբունքորեն պետք է ինքնաբերաբար հեռու վանի: Բայց ես այնպիսի տպավորություն ունեմ, եւ, հավատացեք, այն հիմնված չէ տեսական ենթադրությունների վրա, որ Ռուսաստանի նման ընկալումը Վրաստանի բնակչության մեջ լայնորեն տարածված վերաբերմունքի արդյունք չէ: Կարծում եմ, հասկանալի է, որ ես նկատի չունեմ Ջավախքի կամ Թբիլիսիի հայ բնակչությանը, այլ հենց վրացիներին, որոնք ապրում են Վրաստանում: Որպեսզի այդպիսի վերաբերմունքը չլինի միայն Վրաստանի քաղաքական-փորձագիտական խավի մենաշնորհը, ինչպես հիմա, անհրաժեշտ է, որ Վրաստանի եւ Ռուսաստանի բնակչությունների միջեւ կապերը երկար ժամանակով ընդհատվեն, որ Վրաստանից գաղթողները չգնան առաջին հերթին Ռուսաստան, այլ, ասենք, Եվրոպա, Արեւմտյան կիսագնդի երկրներ: Կարող եմ գուշակել իմ այս դիտողության առնչությամբ Ձեր պատասխանը. եթե հնարավոր լիներ (այսինքն՝ ավելի էժան, իրավական տեսանկյունից ավելի հեշտ եւ այլն) մեկնել ոչ թե Ռուսաստան, այլ ուրիշ երկիր, ապա վրացիները կգերադասեին այդպես էլ վարվել: Բայց այդ հնարավոր պատասխանը հենց հաստատում է, որ անկախ նրանից, ցանկանում են այդ բանը, թե ոչ վրացական ղեկավարությունը եւ հասարակության մյուս ներքաշված շերտերը, Ռուսաստանը Վրաստանի համար ավելի մեծ հարեւան է, քան Հայաստանի: Մի՞թե Վրաստանի շահերից չի բխում Ռուսաստանի հետ հարաբերությունների նորմալացումը:

Կոնֆերանսի նյութերն ամբողջությամբ կարդացեք «Կովկասի լրագրողների ցանցում» (www.caucasusjournalists.net):

Այցեքարտ

«Կովկասի լրագրողների ցանց»

Հետաքննող լրագրողների «Ռեգիոն» հետազոտական կենտրոնը (Հայաստան), Խաղաղության, ժողովրդավարության եւ զարգացման Կովկասյան ինստիտուտը (Վրաստան) եւ Լրագրողների իրավունքների պաշտպանության կոմիտեն (Ադրբեջան) 2002 թվականին Եվրասիա հիմնադրամի Հարավային Կովկասում համագործակցության (Sinergy) ծրագրի աջակցությամբ ստեղծեցին «Կովկասի լրագրողների ցանց» ինտերնետային կայքը (**www.caucasusjournalists.net**): Այն գործում է տարածաշրջանի երեք երկրների լրագրողների եւ տարածաշրջանային թեմաներով հետաքրքրված հրատարակիչների համար:

Ցանցում կազմակերպվում են՝

- օնլայն հարցազրույցներ հարեւան երկրների գործիչների հետ տարածաշրջանի լրագրողների համար եւ նրանց հայտերով,
- տարածաշրջանային ինտերնետ-կոնֆերանսներ երեք երկրների քաղաքագետների եւ վերլուծաբանների մասնակցությամբ,
- հրատարակիչների եւ լրագրողների առաջարկությունների ու պատվերների «տարածաշրջանային տեղեկատվական շուկան»,
- «Հարավային Կովկաս. տարածաշրջանային վերլուծական ամսագրի» թողարկումները:

Բոլոր նյութերը տեղ են գտնում Հայաստանի, Վրաստանի եւ Ադրբեջանի ԶԼՄ-ներում, մատչելի են նաեւ ցանցի այցելուներին:

THE EURASIA FOUNDATION
ՆԵՐԴԻՐԸ ՏՊԱԳՐՎԵԼ Է ԵՎՐԱՍԻԱ ՀԻՄՆԱԴՐԱՄԻ SCCP ԾՐԱԳՐԻ ԱՋԱԿՑՈՒԹՅԱՄԲ

ԱԶԳ **Միջազգային**

Սլովենիայում նախագահ Քոչարյանի հայտարարությունը կարեւոր է Թուրքիայի համար

Իսկ Իսրայելի գլխավոր ռաբբի Մեցգերի այցելությունը Մեծ եղեռնի հուշարձան՝ ցեղասպանության ճանաչման նախաձեռնությունների համար

Նոյեմբերի 22-ին Սլովենիայի մայրաքաղաք Լյուբլյանայում իր գործընկերոջ՝ Յանեզ Դռնովշեկի հետ հանդիպումից հետո մամուլի համատեղ ասուլիսում ՀՀ նախագահ Ռոբերտ Քոչարյանը հայտարարել է, որ Հայաստանը երբեք հանդես չի եկել Եվրամիությանը Թուրքիայի անդամակցության դեմ՝ ընդգծելով անդամակցության ձգտող երկրների համար հարեւանների հետ լավ հարաբերություններ հաստատելու, ինչպես նաեւ սեփական պատմության հետ հաշտվելու անհրաժեշտությունը:

Նույն օրը Ծիծեռնակաբերդ են այցելել Իսրայելի գլխավոր ռաբբի Ռոնա Մեցգերի գլխավորած հոգեւոր պատվիրակությունը, ինչպես նաեւ Կնեսեթի պատգամավոր, հայ-իսրայելական խորհրդարանական խմբի նախագահ Յուրի Շտեռնը: Նրանք գլխավոր ռաբբիի, Իսրայելի խորհրդարանի եւ Համաշխարհային հրեական կոնգրեսի անունից երեք ծաղկեպսակ են դրել Մեծ եղեռնի հուշարձանին:

Թեեւ Ռոբերտ Քոչարյանի Սլովենիա այցը չի առնչվում Իսրայելի գլխավոր ռաբբի Մեցգերի Ծիծեռնակաբերդ կատարած այցելությանը, սակայն ՀՀ նախագահի հայտարարությունը եւ Հայոց ցեղասպանության փաստն ընդունելու եւ այդ մասին հրապարակավ արտահայտվելու գլխավոր ռաբբիի դիրքորոշումն ուղղակիորեն առնչվում էին Թուրքիայի շահերին: Հետեւաբար միանգամայն ենթադրելի էր, որ թուրքական լրատվամիջոցները, թերթերի գլխավորությամբ, անդրադառնային ինչպես նախագահ Քոչարյանի հայտարարությանը, այնպես էլ գլխավոր ռաբբի Մեցգերի այցելությանը Մեծ եղեռնի հուշահամալիր:

Թուրքական թերթերի լռությունը գերազանցում է ենթադրությունները: Ինչ վերաբերում է հեռուստաընկերություններին, ապա դրանցից միայն NTV-ն է անդրադարձել Քոչարյանի հայտարարությանը, իսկ CNN-Turk-ը՝ գլխավոր ռաբբի Մեցգերի այցելությանը, նշելով, որ նա Հայաստան կատարած այցելության ընթացքում ասաց. «Հրեական համայնքը իբրեւ ցեղասպանություն է բնութագրում 1915 թ. հայերի կոտորածը»:

Ինչպես հայտնի է, Հայոց ցեղասպանության ճանաչման հարցին Իսրայելի պաշտոնական շրջանակների մոտեցումը խիստ բացասական է: Ամերիկյան հրեական կառույցներն էլ նույնքան բացասական վերաբերմունք են դրսեւորում ցեղասպանության միջազգային ճանաչման նկատմամբ, որ Թուրքիան հենց նրանց միջոցով է չեզոքացնում փաստի ճանաչմանն ուղղված նախաձեռնություններն ԱՄՆ-ում:

Ելնելով այս ամենից, Իսրայելի գլխավոր ռաբբի Մեցգերի այցելությունը Ծիծեռնակաբերդ, առավել եւս իրերն իրենց անուններով անվանելու եւ Հայոց ցեղասպանության փաստն ընդունելու մասին հայտարարությունը կարելի է իրադարձություն համարել, ընդ որում՝ ոչ միայն Հայաստանի համար: Թուրքիայի համար էլ, եթե ոչ իրադարձություն, ապա կարեւոր պետք է համարվի ՀՀ նախագահի Լյուբլյանայում արած հայտարարությունը:

Ինչո՞ւ: Այն պարզ պատճառով, որ Ֆրանսիայում ծայր առած անկարգություններն ու դրանց եվրոպական մյուս երկրներում տարածման սպառնալիքն առիթ է ծառայել, որ եվրոպական որոշ շրջանակներ վերստին արծարծեն ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության նպատակահարմարության հարցը: Թերեւս այդ առումով պատահական չէր հունական «Կաթիմերինի» թերթի նոյեմբերի 14-ին հրապարակած հոդվածը, որտեղ հեղինակը նշում է. «Ֆրանսիայի դեպքերը ստվեր են գցել ԵՄ-Թուրքիա հարաբերությունների վրա: Եթե նույնիսկ Թուրքիան բավարարի Եվրոհանձնաժողովի ամենախիստ պայմանները, դարձյալ չի կարող ինտեգրվել Եվրոպային, ինչպես չեն կարողացել տասնամյակներ շարունակ եվրոպական երկրներում բնակվող թուրք գաղթականները»:

Հասկանալի է, որ եթե եվրոպական շրջանակներում կասկածի տակ է դրվում ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության նպատակահարմարությունը, ապա ԵՄ-ի ընդարձակման գծով Եվրոհանձնաժողովի հանձնակատար Օլի Ռենն էլ կասկածի տակ է դրել թուրքական պետության հետ անդամակցության բանակցությունները շարունակելու նպատակահարմարությունը: Ինչպես այդ մասին ինտերնետային էջում նշել է CNN-Turk-ը, հանձնակատար Ռենը, նկատի ունենալով հայտնի գրող Օրհան Փամուկի, հրատարակիչ Ֆաթիհ Թաշի, «Ակօսի» խմբագիր Հրանտ Դինքի, այդ թվում նաեւ «Թրքիշ դեյլի նյուզի» հեղինակ Բուրակ Բեքդիլի գործով դատավարությունները, ընդգծել է խոսքի ազատության ոլորտում Թուրքիայում առկա սահմանափակումների վերացման անհրաժեշտությունը: Նա միաժամանակ նախազգուշացրել է Անկարային, որ այլապես կարող են սառեցվել անդամակցության բանակցությունները:

Խոսքի ազատության սահմանափակումները Թուրքիայում կվերացվեն, թե ոչ, դժվար է ասել: Բայց որ ԵՄ-ի համար կարեւորը ոչ այնքան Թուրքիայի ինտեգրացումն է, որքան վերջինի աշխարհաքաղաքական դերակատարումը, ակնհայտ է: Հատկապես այն դեպքում, երբ ԵՄ-ը հայտնվել է առանց ազդեցության գոտիներն ընդլայնելու ընդարձակման հարկադրանքի տակ, նրա առաջխաղացմանը դեպի Արեւելք խոչընդոտում են Արեւելյան Եվրոպայի միության անդամ երկրները, որոնք բացարձակապես ամերիկյան կողմնորոշում ունեն, այդ կողմնորոշումը հատուկ է նաեւ անդամակցության թեկնածուներից Ռումինիային եւ Բուլղարիային:

Ի տարբերություն Արեւելյան Եվրոպայի երկրների, Թուրքիան ԵՄ-ի առջեւ բացում է Մերձավոր եւ Միջին Արեւելք դուրս գալու հեռանկարներ, ապահովում միության ներթափանցումն Անդրկովկաս: ԵՄ-ի «Նոր հարեւանություն» ծրագիրն ըստ ամենայնի Թուրքիայի հետ անդամակցության բանակցություններ սկսելու հաշվարկով էր մշակվել, իսկ Հայաստանը միացել է շրջանառության մեջ դրված այդ ծրագրին: Ուստի ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցությանը հակադրվելու դեպքում նա ինքնաբերաբար հակադրվելու է «Նոր հարեւանություն» ծրագրին:

Եթե ավելացնենք այն փաստը, որ ԵՄ-ի հետ Հայաստանի կապն այդ ծրագիրն է ապահովում, եւ մեր երկիրը միջնաժամկետ հեռանկարում հազիվ թե ընդգրկվի անդամակցության թեկնածու երկրների ցուցակում, պատկերն ավելի պարզորոշ կդառնա: Սա նշանակում է, որ ԵՄ-ին Թուրքիայի անդամակցության դեմ արտահայտվելով նախագահ Քոչարյանը թեեւ չէր ազդի իրերի դրության վրա, սակայն կընդառաջեր թուրքական պետության անդամակցության նպատակահարմարությունը կասկածի տակ դնող եվրոպական շրջանակներին, այսպիսով հավելյալ տհաճություն կպատճառեր պաշտոնական Անկարային: Թերեւս դրանով է կայանում ՀՀ նախագահի վերոհիշյալ հայտարարությունը Թուրքիայի համար:

ՏԱԹՈՒԼ ՀԱԿՈԲՅԱՆ

Հայաստանը Միացյալ Նահանգների իրավապահներին է վերադարձրել մարդասպանության մեջ կասկածյալին

ՆՅՈՒ ՅՈՐՔ, 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայաստանը ԱՄՆ-ի իրավապահներին է փոխանցել 2000 թվականի սեպտեմբերին մարդասպանության մեջ կասկածվող Հակոբ Հակոբյանին:

«Ասոշիեյթեդ պրես» գործակալության փոխանցմամբ, ԱՄՆ-ի հետաքննությունների դաշնային բյուրոյի Լոս Անջելեսի գրասենյակի ղեկավարի օգնական Սթիֆեն Թիդվելը հայտնել է, որ 32-ամյա Հակոբյանը անցած շաբաթավերջին բերվել է Լոս Անջելես, որտեղ նրան ներկայացվելու է Գառնիկ Մադոյանին սպանելու մեղադրանք:

Հակոբյանը ձերբակալվել էր անցած օգոստոսին՝ Հայաստանի իրավապահ մարմինների աջակցությամբ: Այս տարի սա արդեն երրորդ դեպքն է, երբ Հայաստանը ԱՄՆ-ի իրավապահներին է փոխանցում մարդասպանության մեջ կասկածյալի, եւ Թիդվելի խոսքերով, «երկու պետությունների միջեւ ձեւավորվել են հոյակապ աշխատանքային հարաբերություններ»:

Լոս Անջելեսի իշխանությունները պնդում են, որ Գառնիկ Մադոյանը սպանվել է հրազենից, Հակոբյանի հետ վիճաբանության ընթացքում: Վերջինս գրեթե անմիջապես Միացյալ Նահանգներից փախուստի էր դիմել եւ թաքնվել Հայաստանում: Հակոբ Հակոբյանը, ըստ «Ազատության», ներկայումս գտնվում է Լոս Անջելեսի բանտում:

ԼՐԱՀՈՍ

Իրաքյան 5 խմբավորումներ պատրաստ են դադարեցնելու զինված պայքարը

Քուրդ առաջնորդ Բարզանին դեմ է օտար զորքերի դուրսբերմանը

Իրաքյան 5 խմբավորումներ պատրաստ են դադարեցնելու զինված պայքարը եւ միանալու քաղաքական գործընթացին: Տարածված ինտերնետային հայտարարության մեջ մասնավորապես նշվում են այդ 5 զինված խմբավորումների անունները: Դրանք են Մոջահեդների խմբերի համակարգման բյուրոն, Իրաքի իսլամական բանակը, Մոջահեդների բանակը, Իսլամական դիմադրության շարժումը, Իրաքյան դիմադրության իսլամական ճակատը:

Արաբական պետությունների լիգայի հովանու ներքո Կահիրեում անցկացված եւ Իրաքում համաձայնության ձեռքբերմանը նվիրված խորհրդաժողովում նոյեմբերի 21-ին ընդունվեց հայտարարություն, որով դատապարտվում է ահաբեկչությունը, ընդունվում է օտարերկրյա օկուպացմանը դիմադրելու իրաքցիների իրավունքը եւ կոչ է արվում մշակել Իրաքից կոալիցիոն ուժերի դուրսբերման ժամանակացույց:

Իրաքի նախագահ Ջալալ Թալաբանին եւ վարչապետ Իբրահիմ ալ Ջաաֆարը խորհրդաժողովում հայտարարեցին, որ պատրաստ են բանակցելու այն խմբավորումների հետ, որոնք իրաքցիների դեմ հանցանքներ չեն գործել: ՌԻԱ գործակալությունը մեջբերում է փոխնախագահ Ադել Աբդել Մահդիի այն խոսքերը, թե կառավարությունը կգործակցի զենքը վայր դնող խմբավորումների հետ:

Չնայած օտարերկրյա զորքերի դուրսբերման նպատակահարմարության վերաբերյալ Կահիրեում ընդունված փաստաթղթին, Քրդստանի դեմոկրատական կուսակցության առաջնորդ Մասուդ Բարզանին դեմ է արտահայտվում Իրաքից այդ զորքերի դուրսբերմանը: Նրա կարծիքով, այդ զորքերը «ոչ թե օկուպացման, այլ ազատագրման ուժեր են, որոնց չի կարելի դիմադրել»: Քուրդ առաջնորդի կարծիքով, «Իրաքում առկա է ոչ թե դիմադրություն, այլ ահաբեկչություն»:

Նման տեսակետն այնքան էլ զարմանալի չի թվում, քանզի հայտնի է, որ քրդերն ուզում են Իրաքի հյուսիսային՝ քրդաբնակ շրջաններն անկախ հռչակել հենց օտար ուժերի աջակցությամբ:

Պ. Բ.

Բուշի դեմ մահափորձ նախապատրաստած արաբը մեղավոր ճանաչվեց

Արաբական ծագումով ԱՄՆ քաղաքացի Ահմեդ Օմար Աբու Ալին մեղավոր է ճանաչվել նախագահ Ջորջ Բուշի սպանության դավադրության կազմակերպման մեջ: «Ասոշիեյթեդ պրես» գործակալությունը նշում է, որ Վիրջինիայի նահանգում մեծացած 24-ամյա արաբը թերեւս դատապարտվի ցմահ բանտարկության: Նախատեսվում է վերջնական դատավճիռը կայացնել 2006 թ. փետրվարին:

Մեղադրական վճիռ ընդունելու համար երդվյալ ատենակալներից պահանջվել է երկու օր: Աբու Ալին դատավճիռն ընդունել է առանց հույզերի եւ հրաժարվել է վերջին խոսքից:

Մինչդեռ ահաբեկչի փաստաբանը հայտարարել է, թե «պայքարն ավարտված չէ»: Նա պնդում է, թե Աբու Ալին անմեղ է եւ ահաբեկչության մեջ իրեն մեղավոր է ճանաչել խոշտանգումների եւ թմրանյութերի ազդեցության հետեւանքով: Փաստաբանը չի բացառում, որ «Ալ Ղաիդայի» ձերբակալված անդամներից մեկն ուսանող Աբու Ալիին հանցակից հայտարարած լինի իսկական ահաբեկիչներին կասկածներից զերծ պահելու նպատակով:

2003 թ. մայիսին Սաուդյան Արաբիայի Մեդինա քաղաքի համալսարանում ձերբակալվելուց հետո Ահմեդ Օմար Աբու Ալին ցուցմունքներ տալիս պնդել էր, թե ինքն «Ալ Ղաիդայի» անդամ է եւ մասնակցել է մի շարք ահաբեկչությունների, այդ թվում Բուշի դեմ մահափորձի նախապատրաստմանը: Աբու Ալիի խոսքերով, ինքը պատրաստվում էր դառնալ ԱՄՆ-ում «Ալ Ղաիդայի» բջջի առաջնորդը:

Մեղադրող կողմը պնդում է, որ կալանավոր Աբու Ալիի նկատմամբ բռնություններ չեն կիրառվել, եւ որ նա ինքնակամ է ցուցմունքներ տվել: Պետական մեղադրողը վստահ է, որ մեղադրյալը մտադիր չի եղել սաուդյան համալսարանում իսլամ ուսումնասիրել եւ որ իրականում պատրաստվել է դառնալ ահաբեկիչ:

Վենետիկը հնարավոր է փրկել

Իտալացի գիտնականները թերեւս գտել են Վենետիկը հեղեղումներից փրկելու եղանակը: Նախատեսվում է ավելորդ ջուրն անդադար հեռացնելու փոխարեն ներմղել ընդերքի մեջ: Առաջին հաշվարկները ցույց են տալիս, որ այդ ձեւով հնարավոր է 10 տարում քաղաքը «բարձրացնել» 30 սանտիմետրով:

Պադուայի համալսարանի պրոֆեսոր Ջուզեպե Գամբոլատին իր գործընկերների հետ մշակել է նախագիծ, ըստ որի ջուրը 12 «խողովակներով» կներմղվի 700 մետր խորության բնահողի մեջ: BBC-ի տվյալներով, խողովակաշարերի կառուցումը կարժենա 117 մլն դոլար: Մեթոդը նախապես կփորձարկվի փոքր տարածքում:

2003 թ. հավանություն ստացած «Մոսես» նախագծի համաձայն, ենթադրվում է հեղեղումները կանխել ծովի հատակից բարձրացվող 79 պողպատե պատնեշների միջոցով, որոնք պատրաստ կլինեն 2010 թ.: Նոր նախագիծը դեռ հաստատված չէ: Ոմանք երկյուղներ ունեն, որ ջրի արտամղումից հետո քաղաքի տարբեր մասերը «կբարձրանան» անհավասարաչափ, ինչը կվնասի ճարտարապետական որոշ հուշարձանների:

Պ. Ք.

Պուգաչովան եւ Կիրկորովը բաժանվել են

Ռուսական էստրադայի կենդանի լեգենդ Ալլա Պուգաչովան եւ նրա վերջին ամուսին Ֆիլիպ Կիրկորովը պաշտոնապես հայտարարել են, որ իրենք ամուսնալուծվում են: Նրանք երգչուհու «Առանց բարդույթների» հեռուստաշոուի վարող Լոլիտայի շուրթերով այդ լուրը հրապարակել են «Օստանկինոյում» հերթական հաղորդման նկարահանման ժամանակ: «Մոսկովսկի կոմսոմոլեց» թերթին տված հարցազրույցում Լոլիտան պատմել է, որ իր ծննդյան օրը՝ նոյեմբերի 14-ին ինքն արդեն տեղյակ է եղել ամուսնալուծությանը: Ֆիլիպ Կիրկորովն Ալլա Պուգաչովայի 4-րդ ամուսինն էր: Նախորդ երեք ամուսիններն էին Միկոլաս Օրբակասը՝ Քրիստինա Օրբակայտեի հայրը, բեմադրիչ Ալեքսանդր Ստեֆանովիչը եւ պրոդյուսեր Եվգենի Բոլդինը: Ֆիլիպն ու Ալլան ամուսնացել էին 1994 թ.:

ԱԶԳ

Մշակույթ

Փարիզ կատարած վերջին այցիս ժամանակ երջանիկ հնարավորություն ստեղծվեց հանդիպել իմ «Հայերը համաշխարհային կինոյում» գրքի գլխավոր «հերոսուհիներից» մեկի՝ ֆրանսիական թատրոնի, կինոյի եւ հեռուստեսիլի հայազգի ճանաչված դերասանուհի Ռոզի Վարդի հետ: Խորհրդային տարիներին Երեւանյան կինոթատրոններում ցուցադրսահայերեն («Ռուսական հայերենը չեմ հասկնար», ասաց դերասանուհին) եւ մերթ ֆրանսերեն: Ռոզին մի քանի անգամ ներողություն խնդրեց, որ իր հայերենը լավ չէ:

– Առաջ ես շատ վարժ էի հայերեն խոսում: Մայրս՝ Աղավնի Սարգիսյանը, այդպես էլ ֆրանսերեն չսովորեց, եւ ես ու քույրերս ստիպված նրա հետ միայն հայերեն էինք խոսում: Սակայն նա արդեն երեսուն տարի է մահացել է, եւ ես առիթ չեմ ունենում հայերեն խոսելու: Քրոջս զավակներին իմ ցանկությամբ ուսման տվեցինք Սեւրի Մխիթարյան վարժարան, սակայն այսօր նրանք էլ չեն խոսում հայերեն...

«Հայերս դիմացկուն ժողովուրդ ենք...»

Հարցազրույց ֆրանսիական թատրոնի եւ կինոյի հայազգի դերասանուհի Ռոզի Վարդի հետ

վել են նրա մասնակցությամբ չորս ֆրանսիական կինոնկար՝ Ժակ Բեսնարի «Հաջող գործարք», Ռոժե Կոջջոյի «Քաղքենին՝ ազնվական», Անրի Վեռնոյի «Սարսափ քաղաքի վրա» եւ Ժորժ Լոթների «Ուրախ Զատիկը»: Մեր հանդիսատեսը Ռոզի Վարդին տեսել է նաեւ Ռուսաստանի հեռուստեսիլով 1992-ին ցուցադրված Արիան Ադրիանիի եւ Դիդյե Ալբերի «Մագի» ֆրանսիական կատակերգական շարքում, գլխավոր հերոսուհու՝ Մագիի դերում: Այդ դերակատարմամբ հայազգի դերասանուհին մեծ ժողովրդականություն է վայելել ֆրանսախոս երկրներում:

Ռոզի Վարդը (Ռվարդ Մանուկյան) ծնունդով պոլսահայ է: Տակավին օրորոցում է եղել, երբ ծնողները տեղափոխվել են Ֆրանսիա: Լիցեյն ավարտելուց հետո հետեւել է դերասանական դասընթացների: Պրոֆեսիոնալ բեմում առաջին անգամ հանդես է եկել 1945-ին՝ Շանզ'Էլիզեի թատերական ստուդիայում: Հանդես է եկել փարիզյան բոլոր գլխավոր թատրոններում, մասնավորապես «Կոմեդի Ֆրանսեզում», հանդես գալով հարյուրավոր բեմադրություններում: 1949-ից նկարահանվում է կինոյում եւ հեռուստատեսությունում: Նրա արվեստը բարձր են գնահատել դերասաններ Ժան Մարեն, Աննա Մանիանին, ուրիշ ականավոր բեմադրիչներ եւ քննադատներ, իսկ ֆրանսիական կառավարությունը երկու անգամ արժանացրել է «Պատվո լեգեոնի»: Ռոզի Վարդը զբաղվել է նաեւ երգով. 1988-ի Հայաստանի երկրաշարժից հետո ընդգրկվել է Ազնավուրի եւ Կառվարենցի «Քեզ համար, Հայաստան» երգը կատարող խմբում:

Այսօր արդեն 77 տարեկան է նշանավոր դերասանուհին, եւ չնայած տարիքին՝ կեցվածքն ուղիղ է, կազմվածքը՝ նիհար եւ տեմպերամենտը՝ բուռն: Ռոզի Վարդի հետ իմ եւ որդուս հանդիպումը կայացավ նրա Սենի ափին գտնվող մի հին շենքի վերջին հարկում գտնվող նրա ընդունարանում: Շենքը Փարիզի հնագույն կամրջի՝ Պոն Նյոֆի մոտ է, ոչ հեռու նշանավոր Աստվածամոր տաճարից: Գեղեցիկ տեսարան է բացվում Սենի վրա:

– Հիսուն տարի է այստեղ եմ բնակվում, եւ այս տեսարանը գրեթե չի փոխվել, ասաց դերասանուհին: Ես մի հարկ ներքեւ եմ բնակվում. այս տարածքը գնեցինք, որպեսզի ես դերերս կարողանամ անգիր անել՝ առանց խանգարելու ամուսնուս, ինչպես նաեւ այստեղ ընդունեմ լրագրողներին եւ իմ հյուրերին...

Ռոզին (նա մերժեց, որ իրեն դիմեմ տիկին-ով) մեզ հյուրասիրեց պորտուգալական գինիով՝ պորտոյով, եւ ծայր առավ մտերմիկ խոսակցություն: Կոչումներ եւ ժողովրդականություն վայելած, վաթսունամյա դերասանական հարուստ կենսագրություն ունեցող դերասանուհին միանգամայն զերծ է սնոբիզմից եւ ինքնաթմբկահարումից (ինչպե՞ս չհիշեմ մեր հայաստանյան «աստղերից» շատերին, որոնց հետ երկու բառ անգամ փոխանակել չես կարող...): Մեր զրույցն ընթանում էր մերթ արեւմ-

ամուսնությունը: Այդպիսով, ինձ փաստի առաջ կանգնեցրին: Քառասունհինգ տարի է, ինչ Պիեռի հետ եմ, բայց զավակ չունենք:

- Իսկ հիմա ինչո՞վ եք զբաղվում:

– Արդեն երեք տարի է, ինչ թատրոնին հրաժեշտ եմ տվել: Բեմ բարձրանալը ուժերի մեծ լարում է պահանջում: Սկզբից մինչեւ վերջ դու պետք է կարողանաս կենտրոնացած եւ զգաստ վիճակում լինել: Շատ եմ վախենում թատրոնում, վախն ավելի է, քան ուրախությունը: Ես քառասուն տարուց ավելի կարողացա դիմանալ այդ լարվածությանը: Մի քննադատ ինձ հարցրեց, թե որտեղի՞ց իմ մեջ այդքան ուժ եւ դիմացկունություն: Զարմանալի չէ, չէ՞ որ հայերս դիմացկուն ժողովուրդ ենք... Բայց հիմա արդեն մեծացել եմ: Եթե ինձ առաջարկվեր մի լավ դեր, որը կկատարեի մեկ առաջին արարվածի մեջ եւ մեկ էլ՝ վերջինի, դա տանելի կլիներ: Սակայն նման առաջարկ չի լինում: Կինոն եւ հեռուստեսիլն այս առումով տարբեր են: Ամեն ինչ շատ արագ է կատարվում, դու աշխատում ես առանց դահլիճի ազդեցության: Բայց վերջերս մերժեցի մասնակցել մի հեռուստաշարքի, որի նկարահանումները պիտի կատարվեին Ռեունիոն կղզում: Չորս ամիս պիտի բացակայեի տնից, հետո նաեւ այժմ խուսափում եմ երկարատեւ ճամփորդություններից...

- Իսկ Հայաստան նո՞ւյնպես չեք ուզում այցելել:

– Հայաստանն՝ ուրիշ: Միշտ ուզել եմ Հայաստան այցելել, բայց այդպես էլ չի ստացվել: Մորեղբայրս 1947-ին հայրենադարձվեց Հայաստան, սակայն հետագայում վերադարձավ Փարիզ եւ այստեղ ու մահացավ հենց այս տանը: Նրանից շատ եմ լսել Հայաստանի մասին: Այժմ մի երիտասարդ բեմադրիչ ծրագրում է ֆիլմ նկարահանել հայկական թեմայով եւ ինձ էլ դեր է առաջարկել: Սցենարը կարդացել եմ, շատ լավն է: Եթե ամեն ինչ բարեհաջող ընթանա՝ հաջորդ տարի ես այդ նկարահանող խմբի հետ կայցելեմ Հայաստան:

Ռոզին բերեց մի քանի լուսանկար եւ մեկը ցույց տալով՝ հարցրեց.

– Այս հայ դերասանին ես հանդիպեցի տարիներ առաջ, Փարիզում: Ասում էին, որ նա մեծ դերասան էր... ճի՞շտ է...

- Ճիշտ է, Ռոզի... Ֆրունզիկ Մկրտչյանը մեծ դերասան էր:

– Գիտե՞ս, մի անգամ թատերագիր Մարսել Պանյոլն ինձ հարցրեց, թե ես հայ՞ս եմ արդյոք Ռեմյուով: Երբ հարցրի, թե ինչո՞ւ պիտի հայս լինեմ այդ ֆրանսիացի կինոկատակերգակով, նա զարմացավ. «Միթե դու չգիտես, որ Ռեմյուն քո հայրենակիցն էր»: Ես Մարսել Պանյոլից միայն իմացա, որ Ռեմյուն կես հայ է եղել՝ մոր կողմից:

Ռոզի Վարդը չէր շտապում բաժանվել մեզնից: Նա հաճախ հնարավորություն չի ունենում հանդիպել հայրենակիցների, այն էլ՝ հայաստանցիների: Հիշեցի փարիզաբնակ դերասան բարեկամիս՝ Ժիրայր Բաբազյանի պատմածը, թե ինչպես Ռոզի Վարդը նրա հետ ժամադրվել է կես ժամով, սակայն իմանալով, որ զրուցակիցը Երեւանի թատերական ինստիտուտի շրջանավարտ է՝ երեք ժամ պահել է մոտը՝ մանրամասն զրուցելով Հայաստանից եւ հայությունից...

- Դե ինչ, Ռոզի, մինչեւ նոր հանդիպում Հայաստանում, հրաժեշտ տվեցինք մենք:

- Բարեւներս մեր բոլոր հայերուն, ի պատասխան ասաց Ռոզի Վարդը:

ԱՐԾՎԻ ԲԱԽՉԻՆՅԱՆ

Փարիզ-Երեւան

- Սակայն ես կարդացել եմ, որ դուք Ֆրանսիայի գրավման տարիներին Փարիզում բեմ եք բարձրացել հայկական ներկայացման մեջ՝ կատարելով Սեդայի դերը «Հին աստվածներ» պիեսի բեմադրության մեջ...**

- Այո, նման բան եղել է, բայց հիմա բնավ չեմ հիշում, թե ինչ առիթով էր եւ ով էր բեմադրել... Ես շատ երիտասարդ էի այն ժամանակ եւ մի հայկական պիեսում գլխավոր դեր կատարեցի, ուսեմն «Հին աստվածնե՞ր» էր ներկայացման անունը... Հայերեն գրել-կարդալ չգիտեմ, սակայն բերանացի սովորեցի ամբողջ դերը: Երիտասարդները շատ հեշտությամբ են յուրացնում ամեն ինչ, հիմա է, որ մոռանում եմ:

- Դուք 150-ից ավելի դերեր եք խաղացել...

– Եթե թատրոնից բացի կինոն, հեռուստատեսությունն ու ռադիոն էլ հաշվի առնենք՝ ավելին կլինի:

- Իսկ ունե՞ք նախընտրած դեր:

– Մայր Ուբուն՝ Ալֆրեդ Ժարիի «Ուբու» պիեսում, որ 1958-ին բեմադրեց Ժան Վիլարը:

Այս խոսքի վրա ես կարդում եմ քննադատ Գ. Լեոնի կարծիքը, որ մեջբերել եմ իմ գրքում. «Ռոզի Վարդը նեապոլիտանուհի է այնքան, որքան թերեւս մայր Ուբուն ինքը: Այսինքն՝ նա մեծ դերասանուհի է...»: Դերասանուհին ժպտում է եւ շարունակում.

– Այո, աշխատել եմ Ժան Վիլարի, Ժակ Էբերտոյի պես մեծ բեմադրիչների հետ՝ թատրոնում եւ Ժան Ռենուարի, Անրի Ժորժ Կլուզոյի, Ֆրանսուա Տրյուֆոյի, Ղընի դը լա Պատելյերի ու շատ ուրիշների հետ՝ կինոյում:

- Ձեր դերասանական կյանքը բավական հայտնի է... իսկ ի՞նչ կասեք ձեր ընտանեկան կյանքից:

- Ամուսինս՝ Պիեռ Բադելը, թատրոնի բեմադրիչ է: Քսան տարի միասին էինք ապրում՝ առանց ամուսնացած լինելու, սակայն մի անգամ նա եւ եղբորորդիս միասին գնացին քաղաքապետարան եւ ինձնից գաղտնի ձեւակերպեցին մեր

Բալաքյանը Զարաքոլուին էլ է դարձնում մրցանակակիր

Նոյեմբերի 11-ին Նյու Յորքի «Ցեղասպանության ուսումնասիրությունների ինստիտուտը» պարգեւատրեց Փիթեր Բալաքյանին Ռաֆայել Լեմկինի անվան մրցանակով իր «Այրվող Տիգրիսը» վեպի համար, հաղորդում է «Գլոբալհայ» լրատվական ծառայությունը: Մրցանակը նվիրվում է «Ցեղասպանության, մարդու իրավունքների լուրջ խախտումների եւ ոճրագործությունների կանխման» թեմայի շուրջը անգլերենով գրված լավագույն գիտական ուսումնասիրությանը:

Նյու Յորքի Ջոն Ջեյի անվան քրեական արդարադատության բարձրագույն դպրոցում տեղի ունեցած հանդիսավոր արարողությանը ներկա էր Ստամբուլի «Բելգե» հրատարակչատան տնօրեն Ռագըփ Զարաքոլուն, որը վերջերս լույս էր ընծայել Բալաքյանի 1997-ին գրված «Ճակատագրի սեւ շունը» հուշագրությունների գիրքը: Բեմի վրա ցեղասպանության ուսումնասիրությունների ինստիտուտի տնօրեն Հելեն Ֆեյնից մրցանակը ստանալու պահին նրան նկատելով՝ Բալաքյանը անակնկալ մատուցեց ներկաներին, բեմ հրավիրելով թուրք հրատարակչին եւ հայտարարելով, որ «մրցանակը կիսում է նրա հետ»: «Մոտ 30 տարի նա բացառիկ խիզախություն եւ հանդգնություն է ցուցաբերել Թուրքիայում հրատարակվող «տաբու» համարվող նյութերի շուրջը գրքեր հրատարակելով, որոնց մեծ մասը պարունակում են փոքրամասնությունների՝ հայերի, հրեաների եւ քրդերի ողբերգական պատմությունները», ասաց նա: Չեմ պատկերացնում, որ Լեմկինի անվան մրցանակին նրանից ավելի արժանի մեկը գտնվի»:

Պրն Զարաքոլուն պատասխան խոսքում շնորհակալություն հայտնեց՝ ասելով. «Ինձ մեծ պատիվ եք արժանացնում: Մեծարված եմ զգում ինձ այս առիթով»:

Հ. Օ.

Անաստասիա Վոլոչկովան «Սիրո մասին նովելներ» խորագիրը կրող համերգով հանդես եկավ Երեւանում

Ռուսական բալետի լավագույն ներկայացուցիչներից Անաստասիա Վոլոչկովան Երեւանում երեկ հանդես եկավ «Սիրո մասին նովելներ» խորագիրը կրող համերգով: Նախորդ օրը մամուլի ասուլիսի ժամանակ Ա. Վոլոչկովան տեղեկացրեց, որ սա իր առաջին այցելությունն է Հայաստան եւ դպեր ծնվելուց հետո առաջին անգամ է բեմ բարձրանում: Համերգը բաղկացած էր 2 մասից, որին մասնակցեցին նաեւ ռուսական թատրոնի աստղերը՝ Եվգենի Իվանչենկոն, Մարկ Պերետոկինը, Օլգա Շանինան: Ներկայացվեցին 5 զուգապարով եւ 3 մենապարով համարներ, նաեւ Արա Գեւորգյանի ստեղծագործություններից մեկը: Հայ հանդիսատեսն ըստ արժանվույն գնահատեց ներկայացումը:

Ըստ Ա. Վոլոչկովայի, ռուսական բալետն իր ուրույն տեղն ունի աշխարհում, իսկ տարբերություններ պետերբուրգյան եւ մոսկովյան թատրոնների եւ բալետի միջեւ նա գրեթե չի տեսնում: «Այն, ինչ սովորել եմ Սանկտ Պետերբուրգում հարազատ է ինձ, իսկ Մոսկվայում ես դեռ սովորում եւ շարունակում եմ սովորել», ընդգծեց նա՝ ավելացնելով, որ իր կյանքում ամեն ինչը կարեւոր է յուրովի՝ ընտանիքը, կարիերան, ընկերները:

Պատասխանելով իր մասին տարածված վիճահարույց լուրերին, նա նշեց, որ թեեւ իրեն հեռացրել են Մոսկվայի Մեծ թատրոնից, սակայն շահել է դատական գործը թատրոնի ղեկավարության դեմ, իսկ բնակարանային խնդիրները դեռ շարունակում են մնալ դատական գործընթացներում: «Ես ունեմ իմ հանդիսատեսը, որը միշտ ինձ հետ է եւ գնահատում է իմ արվեստը»,- եզրափակեց նա:

ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ

Նկարչական աշխատանքների մրցույթ

ԵՐԵՎԱՆ, 23 ՆՈՅԵՄԲԵՐ, ԱՐՄԵՆՊՐԵՍ: Հայրենի բնության ճանաչման եւ պահպանման նպատակով ՀՀ բնապահպանության ու կրթության եւ գիտության նախարարություններն առաջիկայում կանցկացնեն «Պահպանենք հայրենի բնությունը» թեմայով նկարչական աշխատանքների մրցույթ ստեղծագործական ձիրք ունեցող բոլոր տարիքի դպրոցականների համար:

Ներկայացվող լավագույն նկարների համար, որոնք կպատկերեն հայրենի բնաշխարհը, նրա բնապահպանական կարեւորությունն ու մարդու վերաբերմունքը նրա հանդեպ, սահմանվել է 10 մրցանակ: Դրանցից երեքը կտրվի լավագույն բնանկարի, թեմատիկայի արտահայտչականության, ծաղրանկարի համար, իսկ մնացած 7-ը՝ խրախուսման նպատակով:

ԾԱՂՐԱՆԿԱՐԻՉԻ ԱՉՔԵՐՈՎ

ԱԶԳ

Մարզական

Թեժ մրցավեճ շախմատի ակումբային առաջնությունում

Տիգրան Պետրոսյանի անվան շախմատիստի կենտրոնական տանը մեկնարկել է շախմատի Հայաստանի ակումբային առաջնությունը, որի պարգեւներն են վիճարկում 6 թիմեր: Ըստ կանոնակարգի, յուրաքանչյուր թիմում պետք է հայտավորված լինեն 8 շախմատիստներ, որոնցից 6-ը մասնակցում են տուրի հանդիպումներին: Ճիշտ է, Գյումրիի «Շախմատային աստղեր» թիմում առայժմ ընդամենը չորս շախմատիստներ են ընդգրկված, որի պատճառով գյումրեցիներին շատ դժվար է հաղթել մրցակիցներին, քանի որ առաջին երկու խաղատախտակների վրա նրանց պարտություններ են գրանցվում:

Մրցաշարում թիմերի կազմերում բացակայում են մեր մի քանի ուժեղագույն շախմատիստները, քանի որ նրանք մի քանի օր հետո Խանտի Մանսիյսկում մասնակցելու են աշխարհի գավաթի խաղարկությանը: Ճիշտ է, նրանցից մեկը՝ Արտաշես Մինասյանը, այնուամենայնիվ, որոշել է մեկնարկային տուրերին մասնակցել Երեւանի «Միկայի» կազմում: Եվ հարկ է նշել, որ բավական հաջող է խաղում Արտաշեսը: Առաջին տուրում «Միկան» 5-1 հաշվով պարտության մատնեց Գյումրիի «Շախմատային աստղերին»: Երկրորդ տուրում կենտրոնականը շախմատային ակադեմիայի թիմի եւ Երեւանի «Միկայի» մրցավեճն էր: Բավական համառ պայքար ծավալվեց, որն ի վերջո ավարտվեց Սմբատ Լպուտյանի գլխավորած շախմատային ակադեմիայի թիմի հաղթանակով՝ 3,5-2,5: Ակադեմիայի թիմում գերազանց է հանդես գալիս հայկական շախմատի անվանի վետերան Էդուարդ Մնացականյանը, որը հաղթող է ճանաչվել անցկացված երկու պարտիաներում էլ: Երկրորդ տուրում նա պարտության մատնեց «Միկայի» կազմում հանդես եկող վրաց շախմատիստուհի Նինո Խուրցիձեին:

Իսկ կենտրոնականը Հայաստանի տարբեր տարիների չեմպիոններ Սմբատ Լպուտյանի եւ Աշոտ Անաստասյանի մրցավեճն էր, որն ավարտվեց ոչ-ոքի: Ուշադրության կենտրոնում էր նաեւ Լիլիթ Մկրտչյանի եւ «Միկան» ներկայացնող Էլինա Դանիելյանի պարտիան: Այս մրցախաղում Լիլիթը ակադեմիայի թիմին հաղթական միավոր պարգեւեց: Վահագն Խաչատրյանն էլ պարտության մատնելով Օլգա Ալեքսանդրովային, եւս մեկ միավոր գրանցեց ակադեմիայի թիմի օգտին:

«Միկայից» հաղթանակներ տոնեցին Արտաշես Մինասյանն ու Դավիթ Կարաթոռոսյանը: Մինասյանը գեղեցիկ ոճով հաղթեց Արթուր Չիբուխչյանին:

Շախմատի դպրոցի թիմը 2 տուրից հետո սահմանել է առաջատարի դերը: Առաջին տուրում այդ թիմը հաղթել է շախմատային ակադեմիայի թիմին (3,5-2,5), իսկ երկրորդում մեծ առավելության հասել Հրազդանի «Վառվող աստղի» նկատմամբ (5-1): Մրցաշարում միավորների հաշվարկը կատարվում է՝ ելնելով թիմերի միջեւ գրանցվող արդյունքներից: Մրցախաղում հաղթանակ տոնելու դեպքում թիմին տրվում է 2 միավոր, ոչ-ոքին գնահատվում է 1 միավոր, պարտության դեպքում թիմը միավոր չի ստանում: Այնպես որ, 2 տուրից հետո շախմատի դպրոցի թիմը վաստակել է 4 միավոր: 2-ական միավոր ունեն «Միկան», համալսարանի, շախմատային ակադեմիայի եւ Գյումրիի «Շախմատային աստղեր» թիմերը: Հավասար միավորների դեպքում հաշվի է առնվում բոլոր պարտիաներում վաստակած միավորների քանակը: Այդ ցուցանիշով 2-րդ տեղում «Միկան» է (7,5 միավոր), որին հաջորդում են համալսարանի (6,5), շախմատային ակադեմիայի (6) եւ Գյումրու (4,5) թիմերը: Հրազդանի թիմը 2 տուրերում էլ պարտվել է եւ առայժմ միավոր չի վաստակել:

ՇԱԽՄԱՏ

Թոփալով-Կրամնիկ մրցախաղի կազմակերպման փորձը ձախողվեց

Աշխարհի ներկայիս չեմպիոն Վեսելին Թոփալովի հետ շախմատային մրցախաղ կազմակերպելու Վլադիմիր Կրամնիկի հովանավորների առաջին փորձն անհաջողության մատնվեց: Բուլղարացի գրոսմայստերը հրաժարվել է Կրամնիկի հետ մրցելուց:

Երբ արգենտինական Սան Լուիս քաղաքում Թոփալովն աշխարհի չեմպիոն հռչակվեց, լրատվամիջոցներում սկսեցին լուրեր տարածվել, թե անհրաժեշտ է կազմակերպել ՖԻԴԵ-ի վարկածով աշխարհի չեմպիոնի եւ դասական շախմատի աշխարհի չեմպիոն Վլադիմիր Կրամնիկի մրցախաղը: Նշվում էր նույնիսկ, որ այդ մրցախաղի հաղթողին պետք է համարել աշխարհի բացարձակ չեմպիոն: Սակայն Թոփալովն անմիջապես հրաժարվեց, նշելով, որ իրենից 60 կետով ցածր վարկանիշ ունեցող շախմատիստն իրավունք չունի պայմաններ նշել իրեն եւ ընդհանրապես խոսք լինել չի կարող աշխարհի չեմպիոնի տիտղոսի վիճարկման մասին:

Իսկ ահա կոմերցիոն մրցախաղի անցկացումը Թոփալովը չէր բացառել, նշելով, որ Կրամնիկի հետ կհանդիպի, եթե ապահովվի 2 մլն դոլար մրցանակային հիմնադրամ:

Եվ ահա գերմանական Universal Event Promotion ընկերությունը որոշեց կազմակերպել Թոփալով-Կրամնիկ մրցամարտն՝ առաջարկելով 1,4 մլն դոլար ընդհանուր մրցանակային հիմնադրամ, յուրաքանչյուր շախմատիստին տրամադրելով 500 հազարական դոլար: Բացի դրանից, նշված գումարին գումարվելու էր հեռուստաիրավունքի վաճառքից ստացվելիք եկամտի որոշ մասը: Նախատեսվում էր մրցախաղն անցկացնել 2006 թ. նոյեմբերի 25-ից դեկտեմբերի 17-ը: Մրցախաղը պետք է բաղկացած լիներ 14 պարտիայից: Ըստ պայմանագրի, մրցանակային հիմնադրամի 20 տոկոսը պետք է փոխանցվեր ՖԻԴԵ: Կրամնիկը համաձայնվեց պայմանագրի կետերին, իսկ ահա Թոփալովը հրաժարվեց մրցախաղից:

Ռալֆ Շումախերը մնում է «Տոյոտայում»

«Ֆորմուլա-1» դասի աշխարհի յոթակի չեմպիոն Միխայել Շումախերի կրտսեր եղբայրը՝ Ռալֆը մինչեւ 2009 թ. հանդես կգա «Տոյոտայում»: 30-ամյա ավտոմրցարշավորդն իր գոհունակությունն է հայտնել, որ հնգամյա պայմանագիր է կնքել «Տոյոտա» թիմի հետ, որը հաջող է հանդես գալիս աշխարհի առաջնություններում: Նա այս տարվանից է սկսել հանդես գալ այդ թիմի կազմում: Մրցաշրջանի մեկնարկին հայտարարվել էր, որ Ռալֆի հետ 3-ամյա պայմանագիր է կնքվել: Սակայն հաջող մրցելույթները ստիպեցին նրա մենեջերին երկարաձգելու պայմանագիրը: Այս տարվա առաջնությունում Ռալֆ Շումախերն անհատական հաշվարկում գրավեց 6-րդ տեղը, իսկ «Տոյոտան» «Կոնստրուկտորների գավաթի» խաղարկությունում զբաղեցրեց 4-րդ հորիզոնականը: Ոչ պաշտոնական տվյալներով, գերմանացի ավտոմրցարշավորդի աշխատավարձը 16,5 մլն դոլար է:

«Մանչեսթր յունայթեդի» ճակատագիրն անորոշ է

Ութ հանդիպումներով մեկնարկեց չեմպիոնների լիգայի խմբային մրցաշարի 5-րդ տուրը: Այն անվանեց 1/8 եզրափակիչի եւս 3 մասնակիցների: Հաջորդ փուլի ուղեգրերը ձեւակերպեցին Մյունխենի «Բավարիան», Թուրինի «Յուվենտուսը» եւ Ամստերդամի «Այաքսը»: «A» խմբում արդեն հայտնի են ուղեգրերի տերերը: Եթե Մյունխենի «Բավարիան» Վիեննայի «Ռապիդի» հետ մրցախաղում հեշտ հաղթանակ տոնեց՝ 4 անգամ գրավելով մրցակցի դարպասը, ապա «Յուվենտուսին» «Բրյուգեի» հետ խաղում հաջողությունն ուղեկցեց միայն խաղավերջում: Թիմի հաղթանակն ապահովեց փորձառու Դել Պիեռոյի խփած միակ գնդակը:

«B» խմբում Լոնդոնի «Արսենալը» դեռեւս նախորդ տուրում էր ապահովել հաջորդ փուլի ուղեգիրը: Թեեւ դրան, Արսեն Վենգերի սաները շվեյցարական «Թունի» հետ հանդիպումն էլ մեծ վերելքով անցկացրին: Թեեւ թիմի կազմում խաղադաշտ էին դուրս եկել մի քանի երիտասարդ ֆուտբոլիստներ, սակայն «Արսենալի» հարձակման գիծը կազմում էին առաջատարները՝ Թյերի Անրին, Ռոբին վան Պերսին, Խոսե Անտոնիո Ռեյեսը եւ Ֆրեդերիկ Յունգբերգը: Այս խաղի ելքն էլ վճռվեց խաղավերջում: 88-րդ րոպեին վան Պերսիի հերթական անցումը կասեցվեց կանոնների խախտմամբ եւ մրցավարը նշանակեց 11 մ հարված, որը դիպուկ իրացրեց Պիրեսը: Հարկ է նշել, որ «Արսենալը» դեռեւս առաջին խաղակեսում դաշտում մնացել էր 10 հոգով, քանի որ հեռացվել էր Դեուին:

Կարեւոր հաղթանակ տոնեց «Այաքսը»՝ ապահովելով հաջորդ փուլի մասնակցությունը: «Սպարտայի» հետ խաղում հոլանդացիներին հաղթանակ պարգեւեց փոխարինման մտած դե Յոնգը: «Այաքսի» գլխավոր մարզիչ Դանի Բլինդն այս անգամ էլ խաղադաշտ չմտցրեց էդգար Մանուչարյանին: Խաղից հետո նա հետեւյալն է նշել. «Մեր խմբում հաղթողի գլխավոր հավակնորդը «Արսենալն» էր, իսկ մենք պատրաստվում էինք պայքարել 2-րդ տեղի համար՝ գտնելով, որ մի փոքր ուժեղ ենք «Սպարտայից» ու «Թունից»: Այսօր մենք հաջողությամբ էինք վերահսկում խաղի ընթացքը՝ թույլ չտալով մրցակցին դրսեւորել ունակությունները: Մեզ համար շատ կարեւոր է Եվրոպայի 16 լավագույն ակումբների շարքում ընդգրկվելը»:

«Բարսելոնն» էլ նախորդ փուլում ապահովելով բաղձալի ուղեգիրը, վստահ հաղթանակ տոնեց «Վերդերի» նկատմամբ: «Ուդինեզեի» ֆուտբոլիստները կարեւոր հաղթանակ տարան «Պանաթինաիկոսի» նկատմամբ եւ այժմ լավ հնարավորություններ են պահպանում «C» խմբում 2-րդ տեղը գրավելու: Ավարտական տուրում «Ուդինեզեին» անհրաժեշտ է «Բարսելոնի» հետ խաղում առնվազն չպարտվել, որպեսզի իրավունք ստանա շարունակելու պայքարը:

Իսկ ահա «D» խմբում բավական խճճված իրավիճակ է: Այստեղ գլխավոր անակնկալը «Մանչեսթր յունայթեդի» անվստահ ելույթներն են: Ալեքս Ֆերգյուսոնի սաներին սեփական հարկի տակ չհաջողվեց առավելության հասնել «Վիլյառեալի» նկատմամբ: Հաջորդ փուլ դուրս գալու թիմի հեռանկարներն անորոշ են: 1994 թ. սկսած առաջին անգամ «Մանչեսթր յունայթեդը» հնարավոր է չմտնի 1/8 եզրափակիչ: Ինչպես հայտնի է, վերջերս թիմից հեռացել է ավագ Ռոյ Քինը: Նրա փոխարեն ավագի պարտականությունները կատարում էր Ռուդ վան Նիստելրոյը: Պատահական չէր, որ թիմի երկրպագուները «Ռոյ Քին. 1993-2005 թթ.» մակագրությամբ ցուցապաստառներով էին եկել մարզադաշտ, իսկ երբ խաղն ավարտվեց, նրա ազգանունն էին վանկարկում: Թեեւ ոչ-ոքի արդյունքին, Ալեքս Ֆերգյուսոնը լավատես է եւ հույս ունի, որ թիմը կշարունակի պայքարը:

«A» խումբ

5-րդ տուրի արդյունքները

«Բավարիա»-«Ռապիդ»՝ 4-0 (1-0)
Դայսլեր (21), Քարիմի (54), Մաքայ (72, 77):

«Յուվենտուս»-«Բրյուգե»՝ 1-0 (0-0)
Դել Պիեռո (80):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բավարիա	5	4	0	1	9-3	12
2. Յուվենտուս	5	4	0	1	9-4	12
3. Բրյուգե	5	2	0	3	5-6	6
4. Ռապիդ	5	0	0	5	2-12	0

«B» խումբ

«Այաքս»-«Սպարտա»՝ 2-1 (0-0)
Դե Յոնգ (68, 89)-Պետրաշ (90):

«Թուն»-«Արսենալ»՝ 0-1 (0-0)
Պիրես (88՝ 11 մ):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Արսենալ	5	5	0	0	10-2	15
2. Այաքս	5	3	1	1	10-6	10
3. Թուն	5	1	0	4	4-9	3
4. Սպարտա	5	0	1	4	2-9	1

«C» խումբ

«Բարսելոն»-«Վերդեր»՝ 3-1 (2-1)
Գաբրի (14), Ռոնալդինյո (26), Լարսոն (71)-Բորովսկի (22՝ 11 մ):

«Պանաթին.»-«Ուդինեզե»՝ 1-2 (1-0)
Խարալամբիդես (45)-Յակինտա (81), Կանդելա (83):

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Բարսելոն	5	4	1	0	14-2	13
2. Ուդինեզե	5	2	1	2	10-10	7
3. Պանաթին.	5	1	1	3	3-11	4
4. Վերդեր	5	1	1	3	7-11	4

«D» խումբ

«Մանչեսթր յունայթեդ»-«Վիլյառեալ»՝ 0-0

«Լիլ»-«Բենֆիկա»՝ 0-0

Մրցաշարային աղյուսակ

	Խ	Հ	Ո	Պ	Գ	Մ
1. Վիլյառեալ	5	1	4	0	2-1	7
2. Լիլ	5	1	3	1	1-1	6
3. Մանչեսթր յ.	5	1	3	1	2-2	6
4. Բենֆիկա	5	1	2	2	3-4	5

Յուրօրինակ մրցախաղ

Բիլբաո քաղաքում անցկացվում է շախմատային յուրօրինակ մրցախաղ, որում 3 շախմատիստներ՝ ՖԻԴԵ-ի վարկածով աշխարհի նախկին չեմպիոններ Ռուսլան Պոնոմարյովը, Ռուստամ Կասիմջանովն ու Ալեքսանդր Խալիֆմանը մրցում են «Ջունիոր», «Հիդրա» եւ «Ֆրից» համակարգչային ծրագրերի հետ:

Առայժմ համակարգչային ծրագրերի առավելությունը զգալի է: Մեկնարկային տուրում շախմատիստներից եւ ոչ մեկին չհաջողվեց գոնե կես միավոր վաստակել: Պոնոմարյովը սպիտակներով զիջեց «Ջունիորին»: Մյուս երկու պարտիաներում էլ սեւերով խաղացող Կասիմջանովն ու Խալիֆմանը պարտվեցին համապատասխանաբար «Հիդրային» եւ «Ֆրիցին»:

Ինչպես երեւում է, մեկնարկում կրած պարտությունը ստիպել էր շախմատիստներին լրջորեն նախապատրաստվել 2-րդ տուրին: Համենայն դեպս, 2-րդ տուրում նրանք հաջող հանդես եկան: Պոնոմարյովը սպիտակներով հաղթեց «Ֆրիցին», իսկ Կասիմջանով-«Ջունիոր», Խալիֆման-«Հիդրա» պարտիաներն ավարտվեցին ոչ-ոքի: Այսպիսով, 2-րդ տուրը շախմատիստները շահեցին 2-1 հաշվով: Սակայն հաջողությունը զարգացնել չհաջողվեց: 3-րդ տուրում համակարգիչները կրկին մեծ առավելության հասան: Միայն Կասիմջանովին հաջողվեց կես միավոր վաստակել «Ֆրիցի» հետ պարտիայում: Պոնոմարյովն ու Խալիֆմանը զիջեցին համապատասխանաբար «Հիդրային» ու «Ջունիորին»:

Այսպիսով, 3 տուրից հետո համակարգիչները մրցամարտը շահում են 6,5-2,5 հաշվով: Մրցաշարում կխաղացվի եւս մեկ տուր: Համակարգիչներից 2,5-ական միավոր են վաստակել «Ջունիորն» ու «Հիդրան», իսկ 1,5 միավոր ունի «Ֆրիցը»: Շախմատիստներից մեկական միավոր են վաստակել Պոնոմարյովն ու Կասիմջանովը: Կես միավոր ունի Խալիֆմանը:

Էջը պատրաստեց ԱՇՈՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏՅԱՆԸ

ՀԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

Հանրապետությունում սկսվել է 2006 թ. *«Ազգ» օրաթերթի բաժանորդագրությունը:* «Ազգ» օրաթերթի հայերեն եւ ռուսերեն (շաբաթաթերթ, 16 էջ, գունավոր) տարբերակների բաժանորդներին հայտնում ենք, որ բաժանորդագրությունը կատարվում է նշված հասցեներով՝

1. «Հայմամուլ» ՓԲԸ հեռ. *45-82-00, 45-19-11, 56-79-40*
2. «Հայփոստ» բաժանորդային բաժին հեռ. *53-00-98*
3. Բլից-Մեդիա հեռ. *58-17-13*
4. «Պրես-Ասսաժե» *27-02-22*
5. «Ազգ» օրաթերթ *58-24-83*

Բաժանորդագրության արժեքն է՝

	Ազգ	АЗГ
1 ամիս	2200 դ.	500
2 ամիս	4400 դ.	1000
3 ամիս	6600 դ.	1500
4 ամիս	8800 դ.	2000
5 ամիս	11.000 դ.	2500
6 ամիս	13.200 դ.	3000

Հայտարարություն

Արմավիրի մարզի Արեւադաշտի գյուղապետարանը հրավիրում է աճուրդ-վաճառքի: Այն տեղի կունենա 2005 թ. դեկտեմբերի 20-ին, ժամը 11:00-ին, գյուղապետարանում: Աճուրդ-վաճառքում վաճառվում են համայնքի սեփականությունը հանդիսացող գյուղատնտեսական նշանակության հողեր:

1. Լոտ 224-001 կոնտուրի 8.0 հա 4-րդ կարգի արոտ:

Մեկնարկային գինը 1.0 հա՝ 101250 դրամ:

Մեկնարկային գինը՝ 810000 դրամ: Մուծվող նախավճարը՝ 40500 դրամ: Մեկ աճուրդային քայլը մեկնարկային գնի 1 տոկոսը՝ 8100,0 դրամ:

2. Լոտ 224-001 կոնտուրի, 7.0 հա 4-րդ կարգի արոտավայր: Մեկնարկային գինը 1.0 հա՝ 101250 դրամ: Մեկնարկային գինը՝ 708750 դրամ: Մուծվող նախավճարը՝ 35437,5 դրամ: Մեկ աճուրդային քայլը մեկնարկային գնի 1 տոկոսը՝ 7087,5 դրամ:

ԿԲ խորհրդի նիստում

Կենտրոնական բանկի խորհուրդը նոյեմբերի 22-ի նիստում, որը վարում էր բանկի նախագահ Տ. Սարգսյանը, որոշեց համաձայնություն տալ «Արմենիան քարդ» ՓԲԸ մեկ բաժնետոմսի օտարմանը «Կասկադ բանկ» ՓԲԸ-ին:

Խորհուրդը հաստատեց 2005 թ. 3-րդ եռամսյակի «ՀՀ ԿԲ բանբեր» եռամսյակային տարբերակը եւ «ՀՀ ԿԲ տեղեկագիր» ամսական տարբերականի 2005 թ. հոկտեմբեր ամսվա համար:

Խորհրդի որոշմամբ արտարժույթի առք ու վաճառքի գործառնություններ իրականացնելու լիցենզիաներ տրամադրվեցին Աննա Հարությունյանին, Լենա Դավթյանին, «ՎՅՄ» ՍՊԸ-ին եւ այլ վայրում եւս արտարժույթի առք ու վաճառք իրականացնելու լիցենզիա «Գոլդեն էիմ» ՍՊԸ-ին:

ԿԲ մամուլի ծառայություն

ՆՈՐ ՆՈՐՔ ՀԱՄԱՅՆՔԻ ՄՏԱՎՈՐԱԿԱՆՆԵՐԻ ԿՈՉԸ

Նոր Նորք համայնքի մտավորականների խորհուրդը կոչ է անում բնակչությանը ակտիվորեն մասնակցել

2005թ. նոյեմբերի 27-ին

կայանալիք Սահմանադրական հանրաքվեին:
Մասնակցությունը այս պատմական իրադարձությանը յուրաքանչյուրիս քաղաքացիական պարտքն է:
Կոչ ենք անում ցուցաբերել միասնականություն, դրսեւորել հավաքական կամք,
ողջ հայության եւ գալիք սերունդների առջեւ պատասխանատվության գիտակցությամբ
եւ սեփական խղճի թելադրանքով
արտահայտել ճիշտ դիրքորոշում:
Ասենք մեր վճռական **ԱՅՈ**-ն՝ հանուն Հայաստանի ժողովրդավարացման, զարգացման եւ բարեկեցության:

Նոր Նորք համայնքի մտավորականների խորհուրդ

FOR YOUR INTERNAL NEWS
www.
azg.am
OF ARMENIA
LOG ON TO

«Հայաստան» համահայկական հիմնադր

Սկսվում է
«Արցախի վերածնունդ»
նոր լայնածավալ ծրագրի իրականացումը
Build a new horizon
նոյեմբերի 24-ին ժ 20:00-ից մինչ 8:00-ն
Հայաստանի հանրային հեռուստատեսության առաջին ալիքի ողջ եթերով գ
ամենամյա հեռուստամարաթոնը
Այդ օրը ողջ հայությունը ավանդաբար միավորվում է մեր հայրենիքի համար կերտելու
Նոր հորիզոններ

Միացեք մեր ազգային համախմբման այդ օր

Դուք կարող եք կատարել ձեր նվիրատվությունը «Հայաստան»
մահայկական հիմնադրամին՝ հետեւյալ բանկային հաշվե
մարներով:

ՀՀ կենտրոնական բանկ
Հաշվեհամար 103003215672 (AMD)
103003615673 (USD)
103003635671 (GBP)
«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամ

ԼՂՀ կենտրոնական բանկ
Հաշվեհամար 223001001559 (AMD)
«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամ

Արդշինինվեստբանկ
Հաշվեհամար 247010003090 (AMD)
247010003090/0001 (USD)
24701011290571 (EUR)
«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամ

Հայաստանի Հանրապետության եւ Լեռնային Ղարաբաղ
Հանրապետության տարածքում Հայխնայբանկի բոլոր մասնա
ղերը կընդունեն ձեր փոխանցումները «Հայաստան» համահ
կական հիմնադրամի հաշվին, առանց
բանկային ծառայությունների միջնորդավճար գանձելու

Խնդրում ենք նշել ձեր նվիրատվության նպատակը (օրինակ՝ «Ար
խի վերածնունդ» ծրագրի իրականացում)

Մենք շնորհակալ ենք ձեր աջակցության համար
«Հայաստան» համահայկական հիմնադրամ
http://www.himnadram.org

ԿԻԵՎՅԱՆ 11/1
ԱՐԳԻՇՏԻ 4/1
ԷՐԵԲՈՒՆԻ 18
VIVAcell
Ձեր ընտրանքը
Ձեր բջջային օպերատորը
ԲՈԼՈՐ ՄՈՒՏՔԱՅԻՆ ԶԱՆԳԵՐՆ ԱՆՎՃԱՐ ԵՆ

ԳՈՎԱԶԴԻ ՀԱՄԱՐ ԶԱՆԳԱՀԱՐԵԼ՝ 58-24-83

Լրատվական գործունեություն իրականացնող՝ «Ազգ օրաթերթ» ՍՊԸ, Երեւան, Հանրապետության 47: Պետական գրանցման վկայականի համարը՝ 02 Ա N 047261, տրված՝ 17.02.00 թ.:
Թողարկման պատասխանատու, գլխ. խմբ. Հակոբ Ավետիքյան: Տպաքանակ՝ 3000, ստորագրված է տպագրության՝ 23.11.2005, գինը՝ 100 դրամ, տպագրվում է «Գինդ» տպագրատանը: